

Statutární město Ostrava, Archiv města Ostravy

Hornická Ostrava

Vernisáž 2. září 2020, 16,00 hod.

Námět, scénář, texty:

Antonín Barcuch, Radoslav Daněk, Šárka Glombíčková,
Kateřina Horáková, Martin Juřica, Jaroslava Novotná, Tomáš Karkoszka,
Jana Prchalová, Jozef Šerka, Hana Šústková

OSTRAVA!!!

Počátky dolování a důlní podnikatelé

Počátky dolování černého uhlí v Ostravě je spjato s legendární postavou slezskoostravského kováře Keltičky, jehož existence je historicky doložena, avšak jeho spojení s počátky hornictví uvádějí až romantizující práce Franze Wattolika a Karla Bukovanského. Prvními úspěšnými prospektory byli hejtman přerovského kraje hrabě Václav Ladislav Kořenský z Terešova a majitel manského statku Sedlnice u Příbora Franz Karl Josef von Eichendorf. Nálezy jsou datovány léty 1753 a 1757, lokality jsou však neznámé.

Dalším prospektorem byl klimkovický mlynář Johann Augustin, který dopisem informoval horní úřad v Kutné Hoře o svém objevu na povrch vycházejících uhelných slojí v údolí Burňa ve Slezské Ostravě. Odebrané vzorky nechal šichtmistr Johann Anton Alis otestovat opavskými zámečníky a kováři. Dolování však pro nezáměr odběratelů nebylo zahájeno. Další etapa průzkumu ostravských uhelných ložisek je spojena s osobou úředníka královského úřadu v Opavě barona Ernesta Locelly, který 1767 pověřil šichtmistra Johanna Jakoba Lutze, aby

zahájil prospektorskou činnost mimo jiné i na území Moravské a Slezské Ostravy. První pokusná těžba byla zahájena 12. června 1767 v údolí Burňa pod vedením Johanna Seereithera. Avšak pro nezáměr státu i místní vrchnosti reprezentované na slezskoostravském panství hrabaty Wilczky, skončila tato fáze prospektorské činnosti r. 1769.

Znovu se za uhelnými ložisky vydal r. 1782 těšínský městský úředník Martin Augustin von Kühlenz. Stoupající ceny dřeva zvyšovaly náklady pekařů, lihovarníků, pivovarníků, kovářů a alternativní zdroj paliva – uhlí vzbudilo jejich zájem. První komerční těžba tak byla se svolením hrabat Wilczků zahájena v r. 1785 na Jaklovci, kde v ní od 1787 pokračoval hrabě Franz Josef Wilczek. Koncem 18. století tak probíhala nepřetržitá těžba na třech místech, vedle Slezské Ostravy, Karviné, kde kutil hrabě Johann Josef Larisch-Mönnich, ještě na katastru tehdy pruských Petřkovic v režii majitele hlučínského panství svobodného pána Johanna Adama Gruttschreibera.

Doly v Petřkovicích zakoupil r. 1829 olomoucký arcibiskup Rudolf Habsburský. Tento počín byl součástí plánu na vybudování pudlovný a válcovny ve Vítkovicích. V r. 1843 se majitelem Vítkovické huti i dolů v Petřkovicích stal Salomon Mayer Rothschild. S rodinou nejvýznamnějších světových bankéřů 19. století nastala největší změna v dolování na Ostravsku. Finančně silný investor byl zárukou rychlého rozvoje zdejších dolů. Zajistil také dalšího z velkých odběratelů zdejšího uhlí – Severní dráhu Ferdinandovu.

Ve 30. letech 19. století se v Ostravě mezi těžaři objevil i olomoucký podnikatel Josef Zwierzina, bratři Kleinové, rakouský stát, společnost Severní dráha Ferdinandova či kníže Hugo Salm-Reifferscheidt a další. Od 50. let 19. století se v revíru angažovala firma Bratři Gutmannové, která se spojila s Rothschildy a tím byl vytvořen největší ostravský důlní podnik Vítkovické kamenouhelné doly.

Olomoucký arcibiskup Rudolf Jan Habsburský (1788–1831) se mimo jiné snažil zlepšit hospodaření arcibiskupských hutí s pomocí horního rady prof. Franze Riepla. Podpořil jeho projekt výstavby moderního hutního provozu ve Vítkovicích, založeného na anglické metodě výroby železa pomocí černého uhlí. Aby budoucím železárnám zajistil dostatek paliva, podepsal 1829 smlouvu s hrabětem Franzem Josefem Wilczkem o dodávkách z jeho slezskoostravských dolů. Zároveň pověřil Franze Bunka prospektorskou činností v jižní části revíru a Franzem Kleinpetera jednatel s majitelkou petřkovicích dolů svobodnou paní Gottliebou Ulrikou Reibnitzovou o koupi jejího důlního majetku na Hlučínsku. Tzv. Nové hluchinské doly získal arcibiskup koncem roku 1829. Avšak již v červenci 1831 zemřel, pozůstalost přešla na habsburský panovnický dům, jehož zástupci podniky odprodali olomoucké kapitule. Prozatím neúspěšným zájemcem o doly a huť byl vídeňský bankéř Salomon M. Rothschild.

Bratři Josef Engelbert, Engelbert, Franz, Libor, Albert a Hubert Kleinové byli zakladateli firmy, která se zabývala stavbou silnic, železnic a vodních děl. Vzápětí se orientovala také na rozvíjející se železářský průmysl. Odkoupili od hraběte Mitrovského huť v Sobotíně, strojírnu v Petrově, založili železářny ve Štěpánově u Olomouce. Pro zajištění energetické soběstačnosti těchto podniků zakoupili uhelná pole v ostravsko-karvinském revíru 1849 zahájili výstavbu dolů František v Přívoze a Albert a Hubert v Hrušově. Roku 1855 své ostravské doly prodali společnosti Severní dráha Ferdinandova.

Hrabě Johann Nepomuk Wilczek (1837–1922) pocházel ze starého slezského rodu a díky svým polárním výpravám patří mezi nejznámější představitele této rodiny, která se výrazně zapsala do dějin dolování uhlí na Ostravsku. Jako majitelé slezskoostravského panství, na kterém bylo objeveno 1763 černé uhlí, se 1787 stali prvními významnými těžaři na Ostravsku. Hrabě Franz Josef (1748–1834) zahájil těžbu ve vlastní režii. K významnějšímu růstu došlo 1802, poté co se správy hraběcích dolů ujal horníř Johann Anton John. V průběhu 20. let 19. století se Wilczkové stali největšími těžaři Moravy a Slezska. Jeho syn Stanislaus (1795–1847) svou část dolů odprodal r. 1842 Salomonu M. Rothschildovi. Zbývající wilczkovské doly se postupně konsolidovaly do jam Trojice, Ema, Michaeli a Jan-Maria. Význam Wilczkova těžišstva upadl počátkem 20. století.

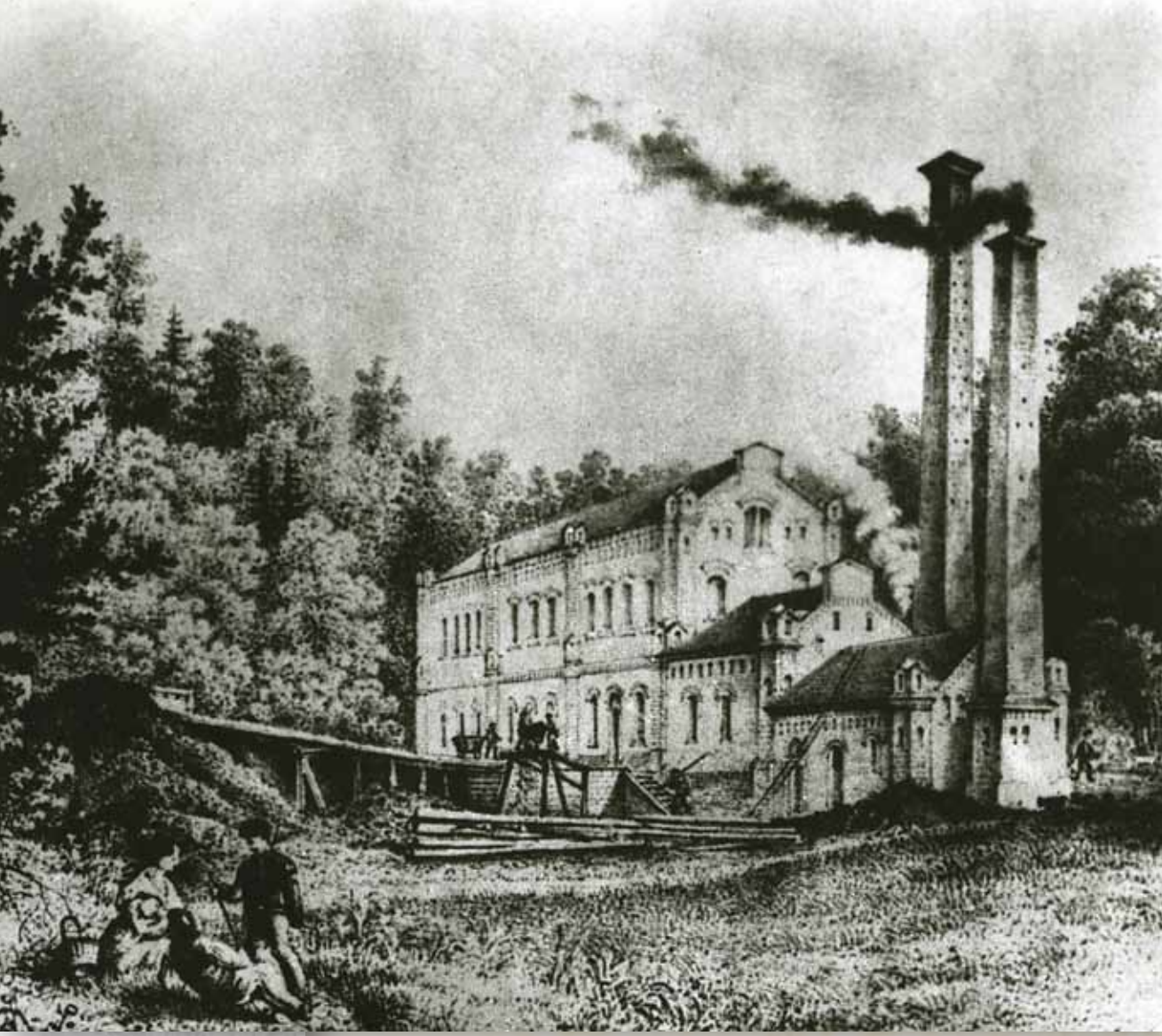
Salomon Mayer Rothschild (1774–1855) syn zakladatele proslulého bankovního domu Rothschildů, založil jeho vídeňskou část. V Rakousku se mimo finanční operace zabýval výstavbou železnic – mj. Severní dráhy Ferdinandovy. Z tohoto důvodu investoval do zisku Vítkovických železáren a ostravských dolů (Karolina, Salomoun, Antonín, Hlubina, nový Anselm). V polovině 19. století se stal po všech stránkách nejvýznamnějším podnikatelem na Ostravsku. Rothschildové si své dominantní postavení v revíru udrželi až do 2. světové války.

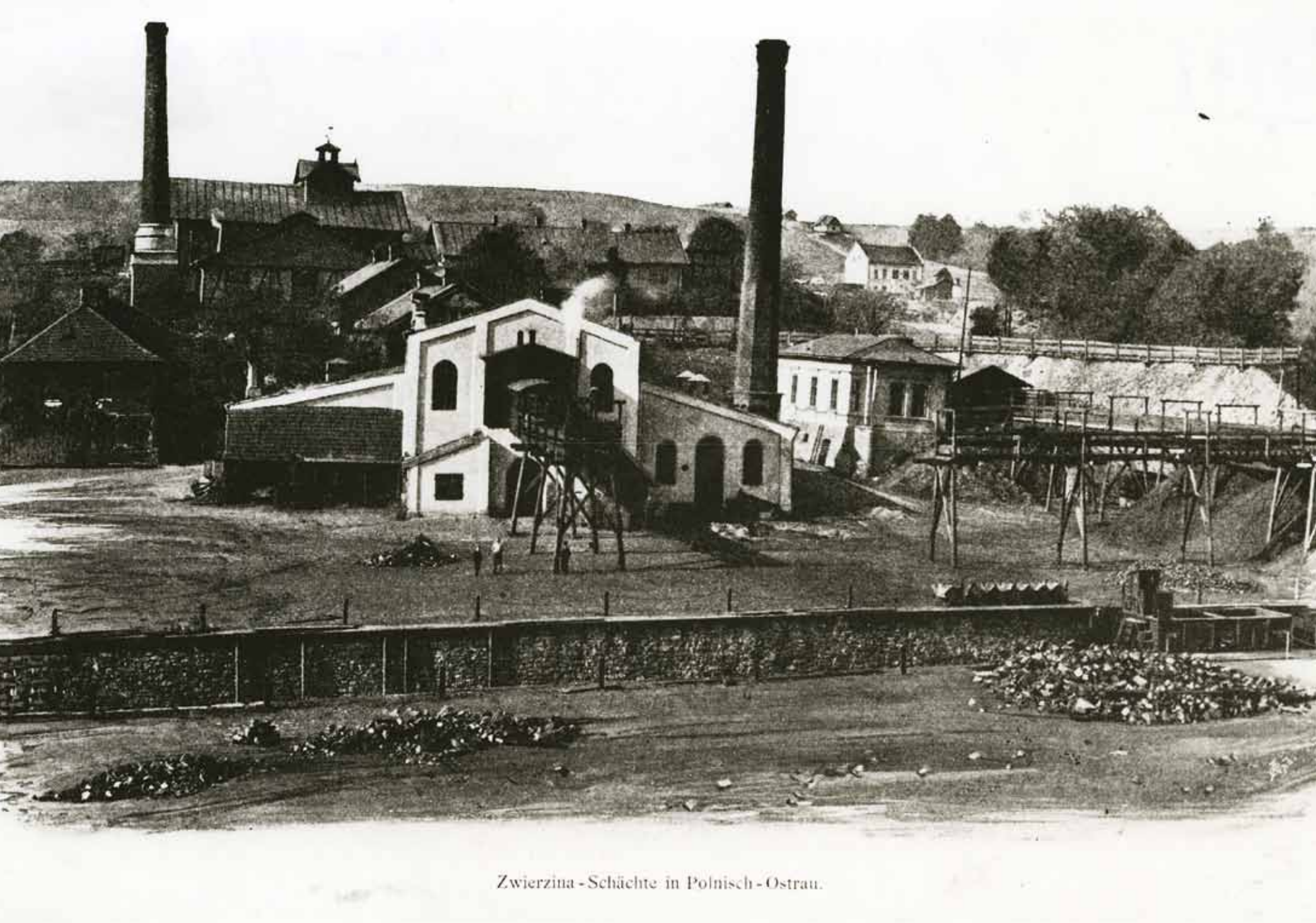
Josef Zwierzina (1775–1858) patřil spolu s firmou bratři Kleinů k představitelům městských podnikatelů. Sdílel s nimi i podobné podnikatelské zaměření, kdy založil železářny v Mariánském Údolí u Olomouce. Aby si zajistil palivo potřebné pro chod podniku, započal 1838 s prospektorskou činností v oblasti Slezské Ostravy a 1839 si zde propůjčil první důlní míry. Při svém horním podnikání na Ostravsku narážel na tuhý odpor majitelů slezskoostravského panství hrabat Wilczků, však největšími soupeři se mu stali Rothschildové. I přes nepříliš velký rozmach se Zwierzinovo těžišstvo v revíru udrželo do počátku 30. let 20. století.

Wilhelm Gutmann (1826–1895), zakladatel firmy Bratři Gutmannové, představoval společně s Rothschildy nejvýznamnější podnikatelskou sílu na Ostravsku. Začínal jako obchodník s uhlím, 1856 se mu podařilo zajistit distribuci komerčního uhlí z dolů společnosti Severní dráha Ferdinandova. Společně s mladším bratrem Davidem založil firmu Bratři Gutmannové, se sídlem ve Vídni. Pronajal si od Rothschildů řadu dolů v Orlové a Ostravě a 1872 založil společnost Vítkovické kamenouhelné doly s majetkovou účastí Rothschildů. Jejich podnikatelské aktivity se propojily ještě úžeji r. 1873, kdy bylo založeno Vítkovické horní a hutní těžišstvo a obě rodiny získaly polovinu koksů.

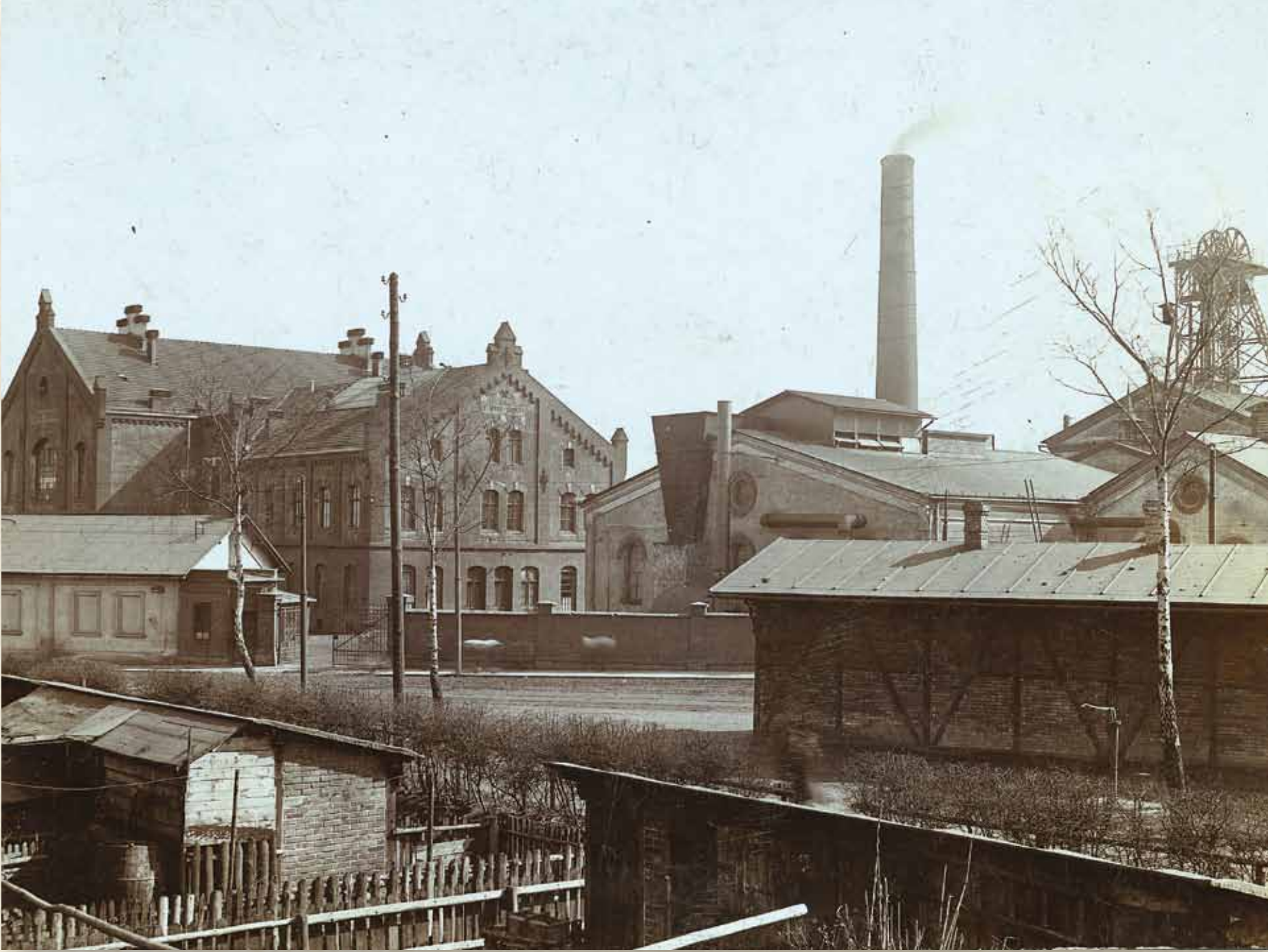
Důl Anselm v Petřkovicích byl založen kapitulou olomouckého arcibiskupství pod názvem Ferdinand r. 1830. Po upozornění pruského horního úřadu na existenci stejnojmenného dolu, byl název změněn na Ferdinandovo štěstí. Po vzniku první jámy (tzv. Strojní) v roce 1835 byla původní štolová těžba změněna na hlubinnou. Od r. 1840 pak byla v areálu dolu uvedena do provozu úlová pec na výrobu koksů. Dne 8. dubna 1843 koupil důl Salomon M. Rothschild, který jej přejmenoval na Anselm po svém synovi. Olomoucké arcibiskupství odkoupilo do svého majetku v r. 1833 i druhou část petřkovicé důlní enklávy (Staré hluchinské doly) a vznikly tak tzv. Hlučínské konsolidované doly.

Dědicové Josefa Zwierziny se pokusili rodinný majetek konsolidovat založením těžišstva. Stalo se tak 21. listopadu 1878 v Moravské Ostravě. 126 koksů bylo rozděleno na sedm rovných dílů, které připadly synům a dcerám Josefa Zwierziny. Firma však měla velmi omezené investiční prostředky, neboť veškerý zisk prakticky padl na uspokojení nároků majitelů. To limitovalo jakoukoliv naději na úspěšný rozvoj.

V r. 1850 vyslal kníže a starohrabě Hugo Carl Salm-Reifferscheidt do ostravsko-karvinského revíru správce svých důlních a hutních závodů Ignáce Vondráčka, aby získal vhodná důlní pole jako zdroj koksovatelného uhlí pro novou knížecí vysokou pec v Blansku. První důlní míry byly získány již 1851 ve Slezské Ostravě a v rychlém sledu na nich vzniklo několik dolů, z nichž nejvýznamnější byly jámy Leopoldina a Alžběta. R. 1896 vznikla firma Ostravská důlní akciová společnost dříve kníže Salm, která převzala knížecí doly ve Slezské Ostravě a Radvanicích. R. 1898 zahájila společnost hloubení jámy Ludvík.

Důl Hlubina v Moravské Ostravě, se začal hloubit 1852 v bezprostřední blízkosti Vítkovických železáren. Dokončen byl 1857. V r. 1871 byl pronajat na 25 let Vítkovickým kamenouhelným dolům (VKD). V r. 1895 byl začleněn jako součást VKD do správy Vítkovického horního a hutního těžišstva (VHHT). V r. 1931 byl k dolu Hlubina připojen důl Salomoun (včetně zbytků jámy Karolina). Těžba v něm byla ukončena v červnu 1992.

OSTRAVA!!!

Zakládání dolů, proměny vzhledu těžních věží

První uhelné doly vznikaly na území dnešní Ostravy na konci 18. a v průběhu 19. století. Nejstarší jámy byly hloubeny v Petřkovicích, Koblově a také v Polské Ostravě, kde nové možnosti těžby otevřela Jaklovecká dědičná štola v r. 1829, která sloužila k průzkumu, těžbě a odvodňování jam. Vzápětí následovala založení jam Jindřich (1832), Vilém (1835), Jáma č. 2 (1838), Terezie, Trojice (1840), Michal (1843), Jan Maria (1844), Hermenegild (1845), Josef (1847) a další. Na území Moravské Ostravy pronikl uhelný průmysl počátkem 40. let 19. století, kdy byly založeny doly Karolína, Šalomoun a Antonín. Při cestě z Moravské Ostravy do Přívozu začal stát budovat v r. 1846 Jámu X, později přejmenovanou na důl Jindřich. V 2. polovině 19. století následovaly doly Hlubina a Jiří. Další doly vznikaly na katastru Hrušova, Michálkovic, Přívozu, Mariánských Hor či Kunčiček. Celkem bylo vybudováno na území města a v jeho okolí za 200 let uhelného dolování zhruba 60 dolů. Charakteristické siluety těžních věží, komínů a dalších objektů byly viditelné v širokém okolí a architektonicky ovlivnily vzhled obcí.

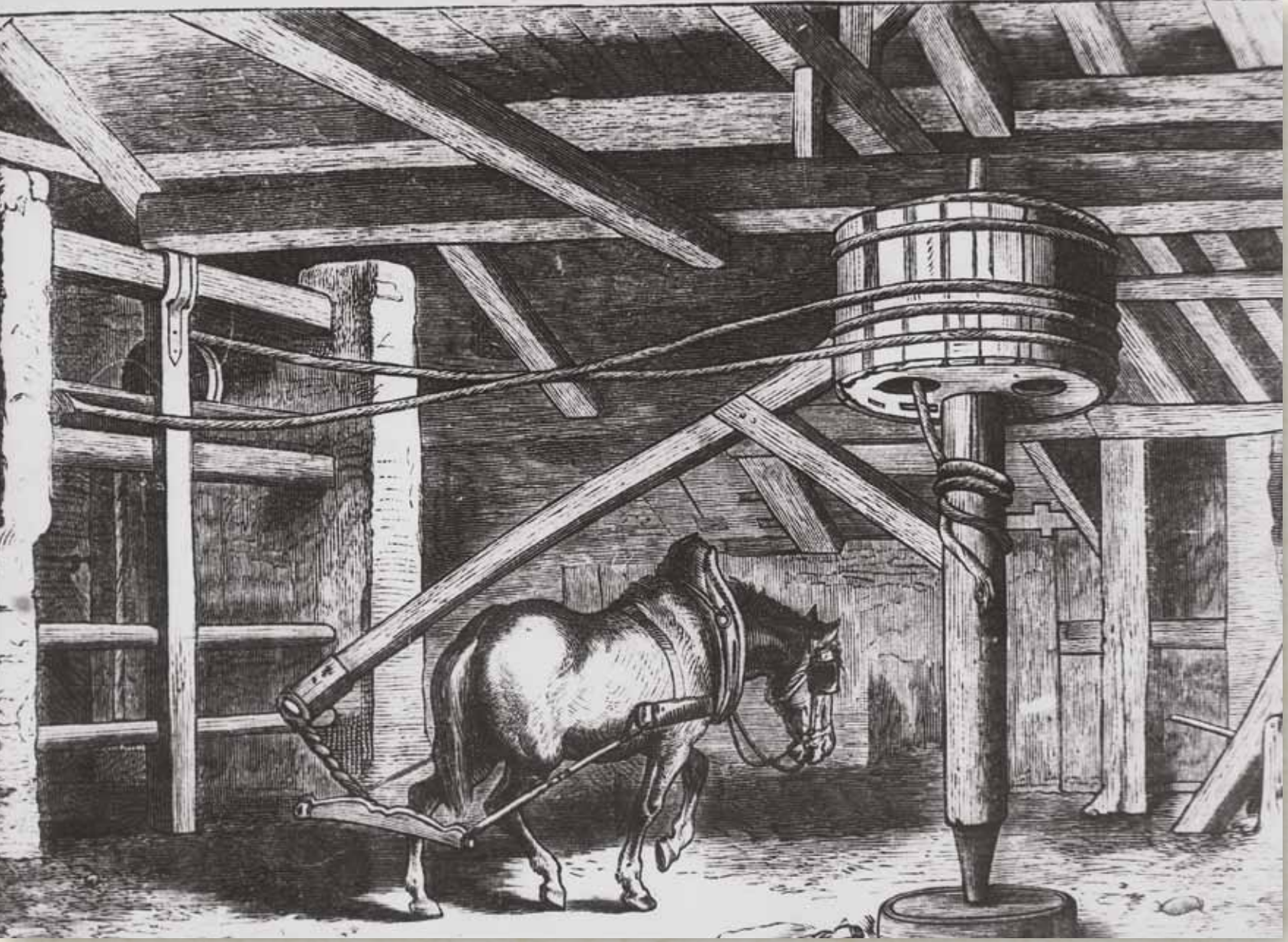
Budování důlních komplexů a těžních věží prošlo určitým stavebním vývojem.

Až do 40. let 19. století se dolování pohybovalo v malých hloubkách 20– 60 m a tomu odpovídala i jednoduchost těžního zařízení. Narubané uhlí z uhelných slojí se vyváželo nahoru pomocí těžního rumpálu neboli hašplu obsluhovaného lidskou silou. S rozvojem těžby uhlí a narůstáním hloubky těžení docházelo k nahrazování rumpálu výkonnějším žentourem, používajícím místo lidské, síly zvířat.

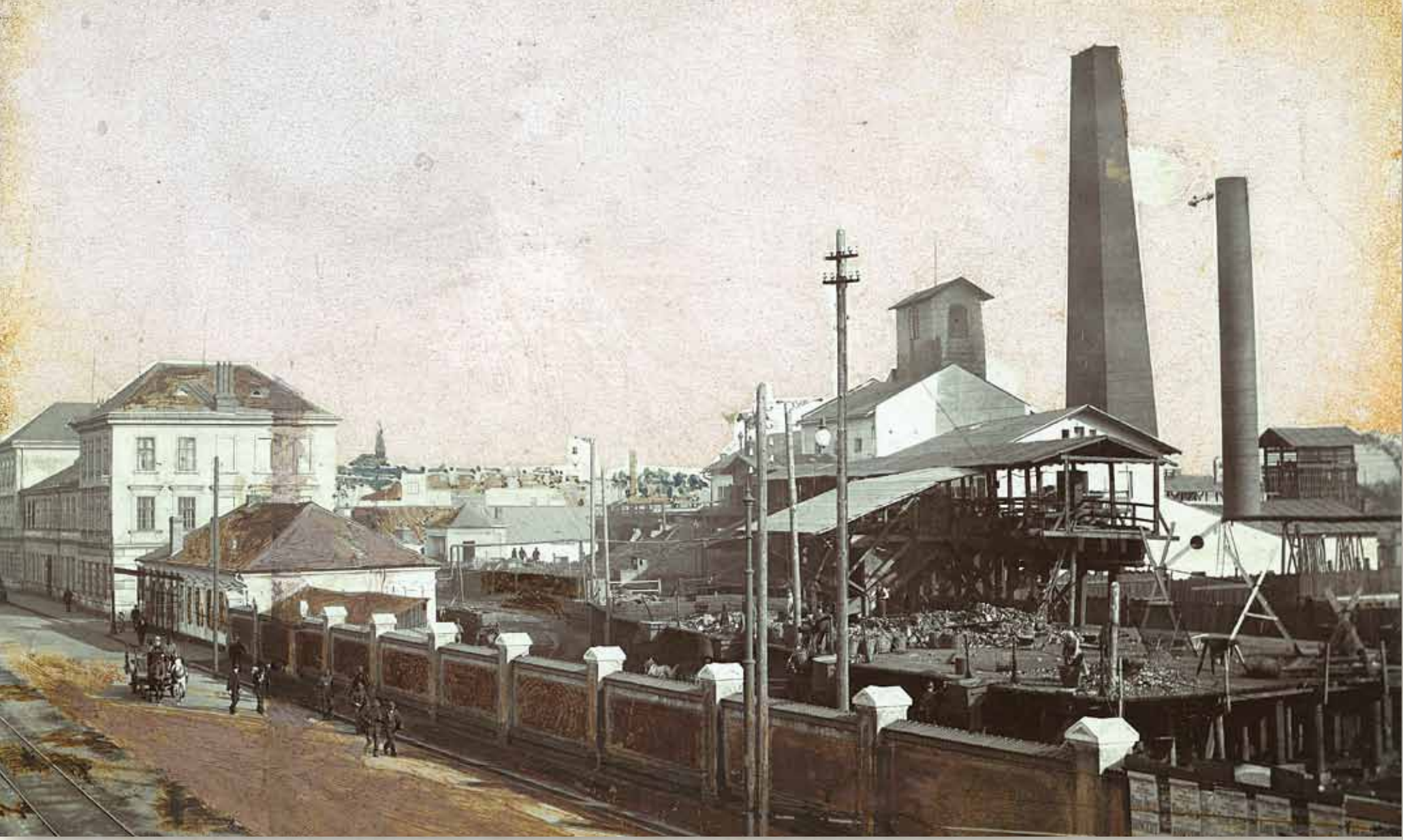
K vyšším těžbám přispělo zavádění parních těžních strojů, později pak elektrických, což mělo také vliv na změnu konstrukce těžních věží (nosných stolic) pro lanovnice (těžní kola). Od poloviny 19. století se na dolech stavěly zděné budovy (kompakty) se silnými zdmi, ve kterých byly instalovány nejen parní kotle, ale i parní stroj, čerpadla důlní vody a jámová stolice s lanovnicemi. Pro malé hloubky jam postačovala tzv. malá volná výška těžních věží, a proto nevyčnívaly nad objekt (typické např. na dolech Anselm v Petřkovicích, Zvěřina II-Josef a Salm II. Leopoldina v Polské Ostravě).

K úplnému odloučení jámových budov od těžní věže došlo vlivem rostoucí hloubky těžby a zvětšování výkonnosti dolů. Lanovnice se začaly umísťovat přímo na samotné těžní věže stavěné

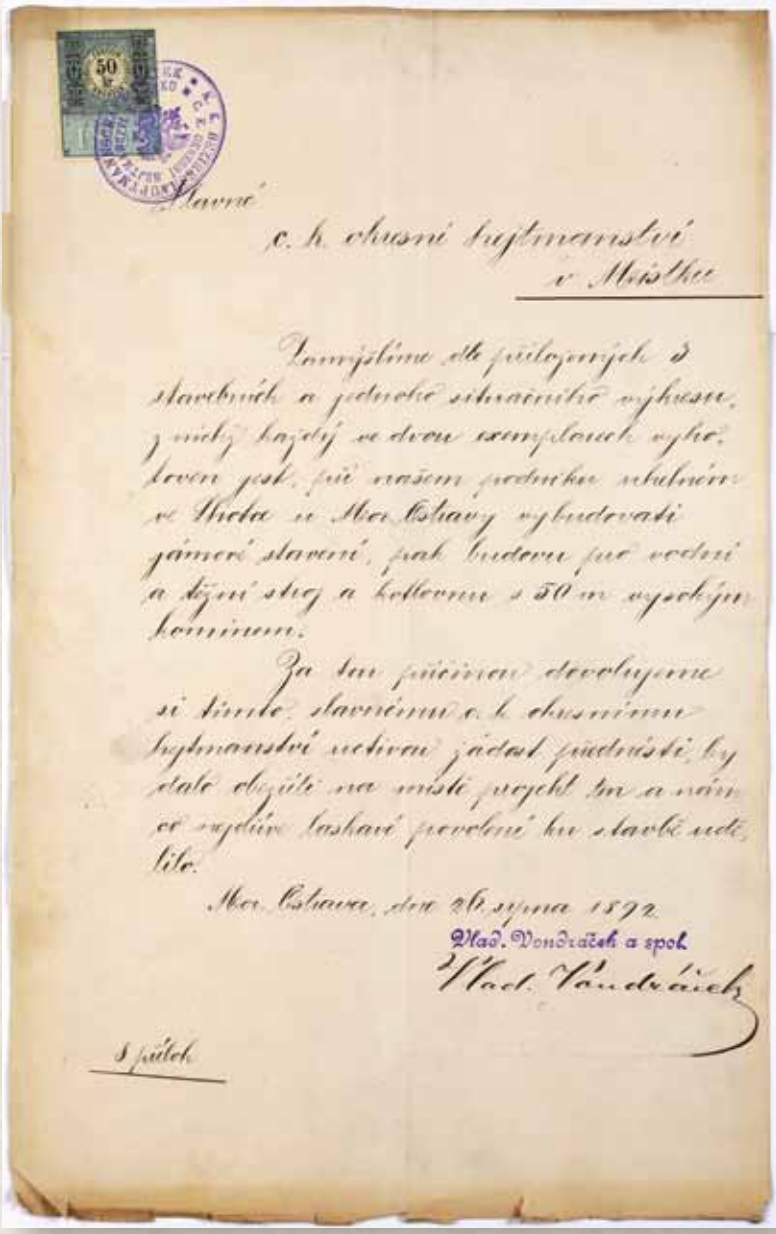
ze dřeva. Pro svůj tvar dostaly označení pyramidové (např. na dolech Jakub, Jan a Josef v Polské Ostravě, Ida v Hrušově, Hlubina v Moravské Ostravě, František v Přívoze). Značný pokrok v nosnosti dřevěných těžních věží znamenalo zesílení o boční vzpěru, postavenou směrem k těžnímu stroji. První dřevěná věž vzpěrového tvaru byla postavena v r. 1878 na jámě Terezie v Polské Ostravě. Odluka těžní věže od jámové budovy umožnila vytvořit kolem ústí jámy a těžní věže krytý prostor pro nástup a výstup osazenstva z dopravních nádob, manipulaci s plnými a prázdnými vozíky na uhlí a dopravu materiálu. Vývojové vyšším typem se staly ocelové těžní věže. První v OKR byla postavena v r. 1873 po požáru dřevěné věže na dole Jindřich v Moravské Ostravě. Konstrukcí se ocelové věže podobaly původním dřevěným věžím pyramidového tvaru, jejich výška dosahovala 12–30 m. Tento typ věží se uplatnil především při modernizaci dolů v 80. a 90. letech 19. století. Ve 20. letech 20. století došlo k zesílení ocelové konstrukce věží a zvětšení jejich výšky (např. na jámě Hlubina č. 2 v Moravské Ostravě a jámě Ignát 3 v Mariánských Horách). Po 2. světové válce se začaly stavět 45–70 m vysoké těžní ocelové věže se strojovnou v hlavě. Jednalo se o hranolovité a kladivové věže ve tvaru písmene T. Posledním typem byly betonové věže vysoké 75–100 m.

Žentourové těžní zařízení. Z Ostravska je doložena existence dolu Žentourový (Göppelschacht), který se nacházel na Wilczkově panství v Polské Ostravě. Důl existoval v letech 1805–1858 a měl hloubku 71 m. Další žentourový důl Ihme byl provozován na vrchu Landeku v Petřkovicích. Byl založen kolem r. 1810 a těžilo se zde v hloubce až 129 m. Jednalo se zřejmě o první hlubinný důl v OKR.

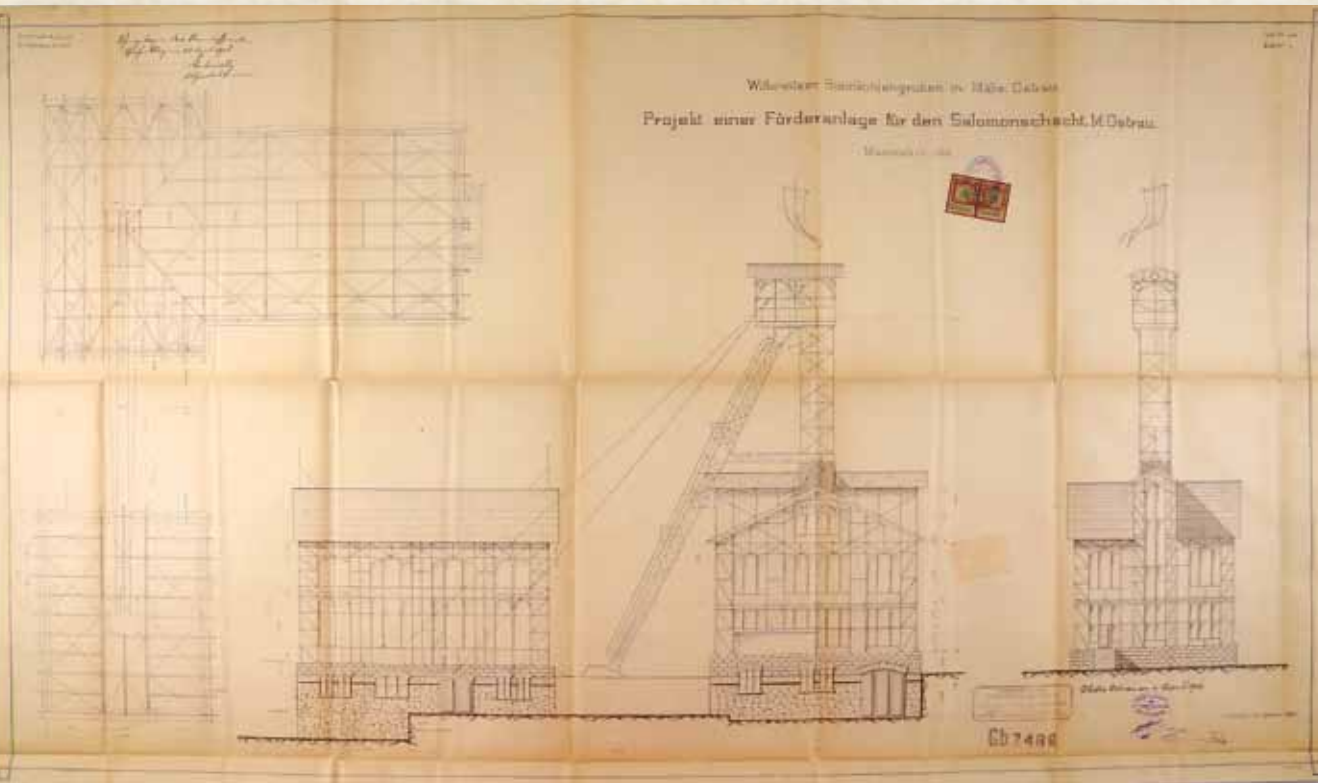
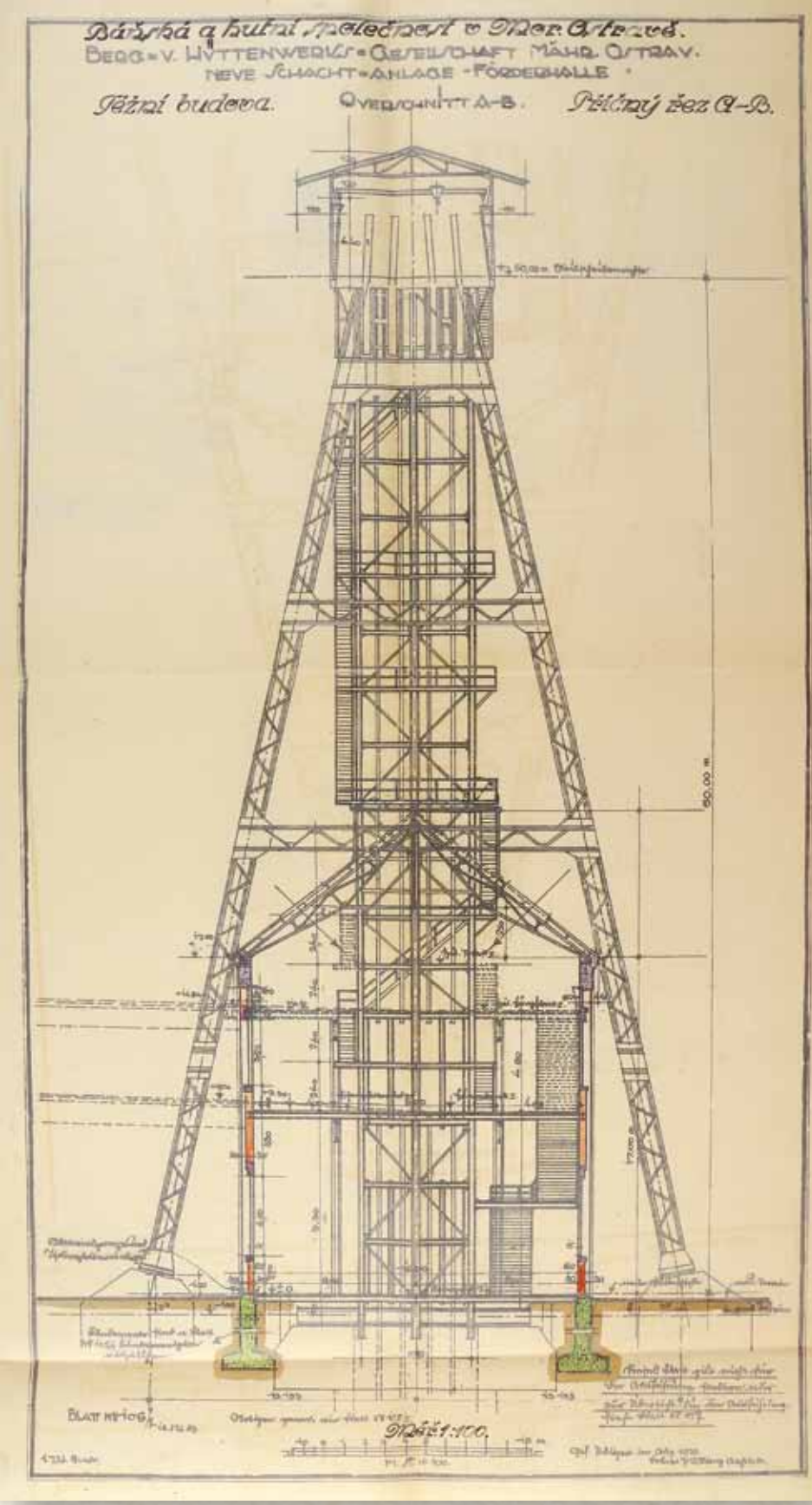

Důl Karolína v Moravské Ostravě (1842). Jednalo se o první důl na moravské straně Ostravy a těžba zde probíhala v letech 1859–1910, těžilo se v hloubce až 620 m. V r. 1895 byl organizačně přičleněn k dolu Šalomoun jako jeho pomocný důl. Měl dřevěnou krytou těžní věž, jež malou částí vyčnívala nad střechu jámové budovy. V roce 1933 byl důl zlikvidován a těžební jáma zasypaná.

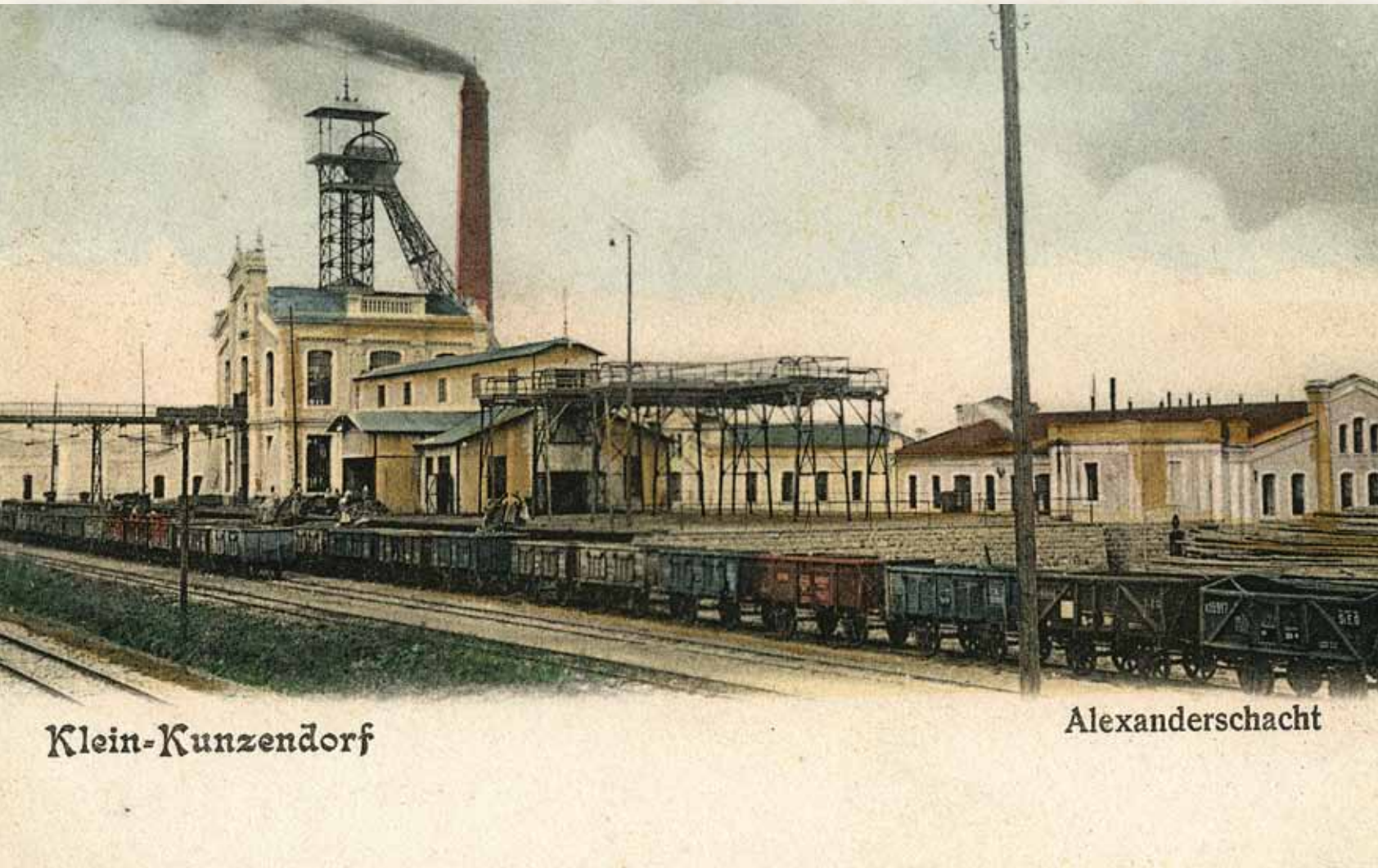

Žádost důlního podnikatele Vladimíra Vondráčka z r. 1892 o povolení ke stavbě jámové budovy a těžního stroje na dole Ignát v Mariánských Horách.

Plán jámové budovy s ocelovou těžní věží dolu Ignát v Mariánských Horách vysokou 50 m z r. 1927. Důl založilo v r. 1890 Těžiřstvo Vladimíra Vondráčka. Těžba probíhala v letech 1895–1992 a konečná hloubka dolu dosáhla 915 m. Dominantou areálu byla kromě ocelové těžní věže také betonová skipová těžní věž z r. 1966, jediná tohoto typu v Ostravě.

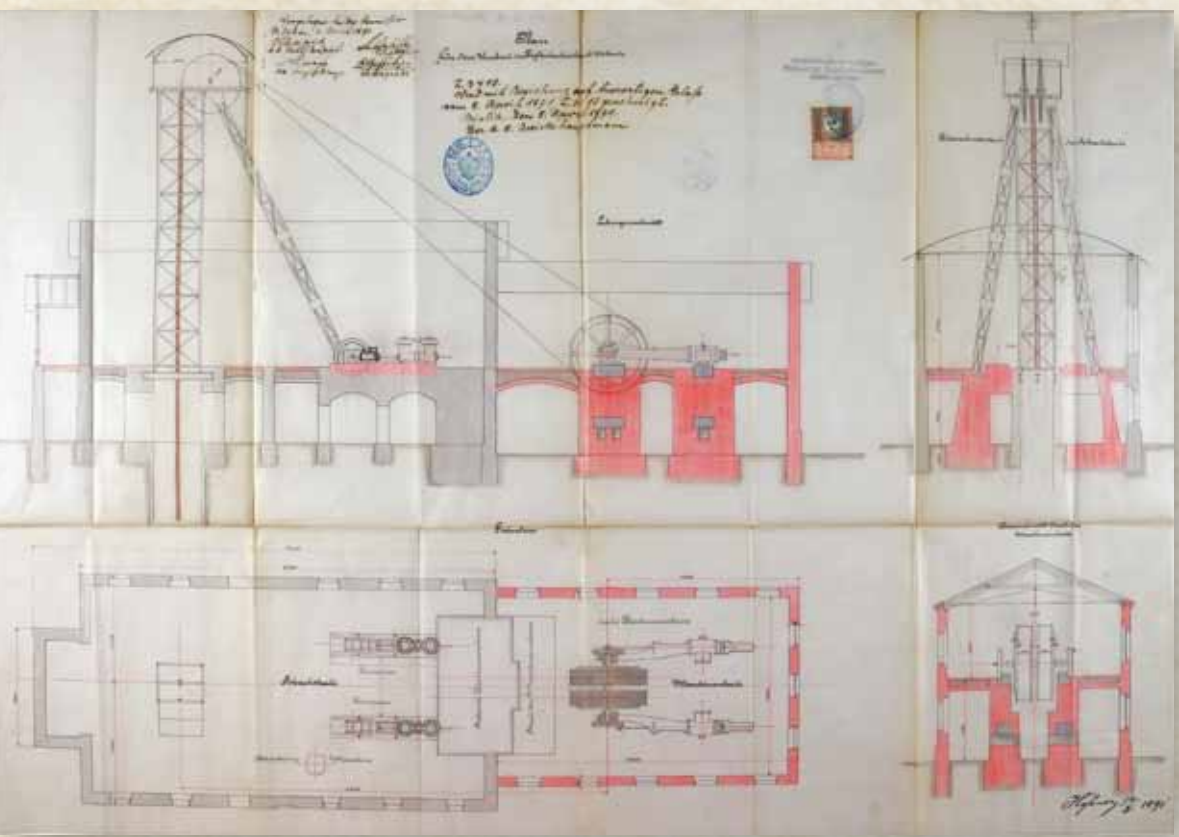
Plán na rekonstrukci jámové budovy s ocelovou těžní věží dolu Salomoun v Moravské Ostravě z r. 1906, která nahradila původní dřevěnou těžní věž. V rámci rekonstrukce byl převeden provoz dolu z parního na elektrický pohon. Po 2. světové válce se důl využíval převážně jako pracoviště odborného výcviku hornických učňů. K likvidaci dolu došlo v r. 1973 v souvislosti s budováním frýdantských mostů a ústředního autobusového nádraží.

Důl Alexander v Kunčičkách s ocelovou těžní věží (1896). Těžba uhlí zde probíhala od r. 1898 do r. 1926, kdy byl připojen k dolu Zárubek jako pomocný důl. Uhlí se dobývalo až z hloubky 1120 m. Po ukončení těžby zůstaly zachovány těžní věže a část provozních objektů a bývalý důl se stal v r. 1993 kulturní památkou.

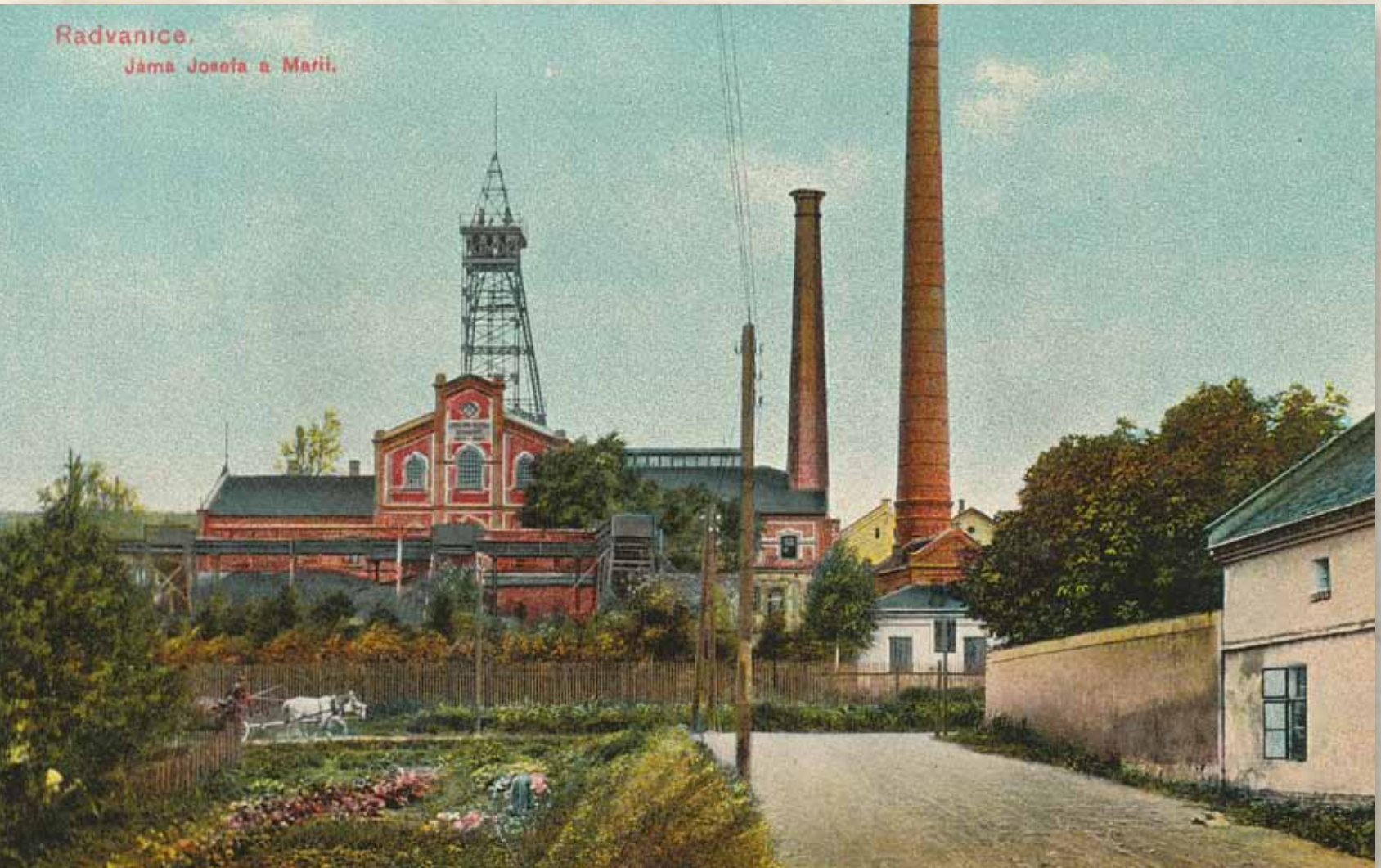
Důl František v Přívoze (1852) s ocelovou těžní věží o výšce 35,5 m z r. 1915. Uhlí se zde těžilo až z hloubky 1099 m. Těžba skončila 30. 6. 1994, kdy byl z dolu vyvezen symbolicky poslední vozík uhlí, který byl i posledním vytěženým uhlím v Ostravské dílci pánvi.

Plán na rekonstrukci těžního zařízení dolu Hlubina v Moravské Ostravě z r. 1891 s novým typem parního stroje a ocelovou těžní věží, která nahradila starší dřevěnou. Důl byl založen v r. 1852. Unikátním řešením byla společná jámová budova pro větrní a těžní jámu se strojovnou, těžním strojem a ventilátorem. V r. 1924 byla těžní jáma přebudována na jámu výdousnou a vyhloubena nová těžní jáma s ocelovou věží, která je dnes jako součást Dolní oblasti Vítkovice kulturní památkou.

Důl Anselm v Petřkovicích (1835). Ocelová těžní věž o výšce 38,5 m byla postavena v r. 1915. V r. 1973 se stal pomocným dolem nového dolu v Koblově. Hloubka dolu dosáhla 700 m. Uhlí v tomto prostoru bylo primitivním způsobem dobýváno již od r. 1781, protože uhelné sloje v oblasti Landeku vycházely přímo na povrch. V r. 1847 byl u těžní jámy zprovozněn první parní stroj v revíru. Po ukončení těžby se z areálu dolu stalo hornické muzeum a důl Anselm byl vyhlášen kulturní památkou.

Důl Jan Maria ve Slezské Ostravě (1852). Ocelovou těžní věž o výšce 32 m dodaly v r. 1904 Vítkovické železárny. Po vyrubání uhelných zásob byl důl v r. 1963 zastaven a jámy zasypany. Areál dolu je památkově chráněn, avšak zachovaly se pouze správní a jámová budova postavené z charakteristického režného červeného zdiva.

Důl Vilém ve Slezské Ostravě (1859) s pyramidovou těžní věží. Těžba probíhala od r. 1866 do r. 1914, kdy byla těžní jáma rekonstruována na větrné dílo a sloužila pro důl Zárubek. Poblíž jámy Vilém byla vybudována první pokusná štola, kde se testovaly přístroje (plamenné, elektrické) ve výbušném prostředí metanu. Také se zde prováděly pokusy s uhelným prachem, zkoušky důlních lamp, zkoušky výbušnin a další.

Důl Ludvík v Radvanicích (1898). Důl měl dvě jámy s ocelovými těžními věžemi. Věž č. 1 s výškou 35 m (vpravo) z r. 1909 s věž č. 2 (vlevo) s výškou 46 m z r. 1917. Brzy po začátku hloubení první jámy se narazilo na silný přítok vody a v r. 1901 se kvůli potížím s vodou hloubení zastavilo. Pod vlivem dosti prudkého oživení obchodu s uhlím před první světovou válkou byly práce na hloubení v r. 1909 obnoveny a o pět let později se začalo s těžbou. Těžní věže byly zbourány v r. 1992.

Důl Jeremenko (dříve Louis) ve Vítkovicích (1891) s kladivovou těžní věží z r. 1966 vysokou 53 m s vyhlídkovým ochozem ve výšce 43 m. V pozadí vzpěrová ocelová těžní věž z r. 1892. Od roku 1997 důl zabezpečuje čerpání důlních vod z utlučené části ostravské dílčí pánve. Těžní věž je jediným objektem kladivového tvaru v Ostravě a v r. 2001 byla včetně jámové budovy zapsána do seznamu chráněných kulturních památek.

OSTRAVA!!!

Hornické slavnosti, zvyky a obyčeje

Těžba uhlí na Ostravsku byla provázena i obyčejí, které měly ráz stavovských slavností ukazujících hornictvo jako zvláštní dělnickou vrstvu. Zvláštní svou těžkou a nebezpečnou prací v podzemí, která se navenek projevovala slavnostním hornickým krojem a folklórem.

Tradiční byly oslavy svátků hornických patronů sv. Barbory a sv. Prokopa. Sv. Barbora byla na Ostravsku uctívána od r. 1847, slavnosti začínaly parádním pochodem krojovaných horníků od dolů k nejbližšímu kostelu, případně k oltáři před šachtou. Mše se odbyvaly v obou kostelích v Moravské Ostravě (v kapli sv. Lukáše, později v kostele Božského Spasitele a kostele sv. Václava). Po mši se šlo do hospody a odpoledne se konaly taneční zábavy společné pro dělníky, dozorce i úředníky.

Od r. 1864 se oficiálním hornickým patronem v západní části ostravsko-karvinského revíru stal sv. Prokop. Jeho kult zde byl přenesen z Příbramska a Jáchymovska, což je přičítáno skupině českých horních odborníků, v prvé řadě báňskému technikovi

a manažeru ing. Vilému Jičínskému a majiteli dolů a starostostovi Moravské Ostravy Heřmanu Zwierzinovi. O tom, že se přesun hornické slavnosti na den sv. Prokopa (ze 4. prosince na 4. července) ujal, svědčí zpráva z r. 1865, že se oslav na slezské straně Ostravy účastnilo 4000 horníků a stejný počet diváků.

Prokopské slavnosti měly podobný průběh jako barborské, avšak oslavy se neseperovaly podle osazenstva jednotlivých dolů, nýbrž část oslav byla společná. Horníci ve slavnostních uniformách se shromáždili na nádvoří šachet vyzdobených ratolestmi, květinami a hornickými emblémy, seřadili se do čtyřstupů a za vedení inženýrů a dozorců v čele s hudbou a praporem odcházeli na společné seřadiště, které bylo střídavě v moravské nebo slezské části Ostravy (u jámy Karoliny nebo ředitelství Wilczkových dolů). Odtud se společný průvod ubíral na hlavní náměstí v Moravské Ostravě, kde se odbyvala slavnostní mše. Po mši následovalo defilé před hotelem Gambrinus (dnes dům s lékárnou na Masarykově náměstí) a horníci se rozešli domů, aby se odpoledne zase sešli na svých

závodech k zábavě a pohoštění. Veselíc se účastnili i ředitelé dolů, inženýři a báňští úředníci s rodinami.

Odpolední taneční zábavy ovšem už neměly slavnostní ráz, „pravidelně neskončí jinak, leč tím, že více neb méně lidí při tom je pobito.“

Nezastupitelná byla účast hornických hudeb při prokopských parádách a jiných haviřských slavnostech. Jejich účinkování na Ostravsku je poprvé doloženo v r.1843 v souvislosti s velkou holdovací parádou uspořádanou při příležitosti návštěvy nového majitele Vítkovických železáren S. M. Rothschilda. Zcela jedinečné postavení mezi hornickými kapelami měla Spojená hornická hudba v Moravské Ostravě založená v r. 1862. Kapela měla 30 aktivních členů pod vedením kapelníka, z nich sedm mělo vyšší hudební vzdělání.

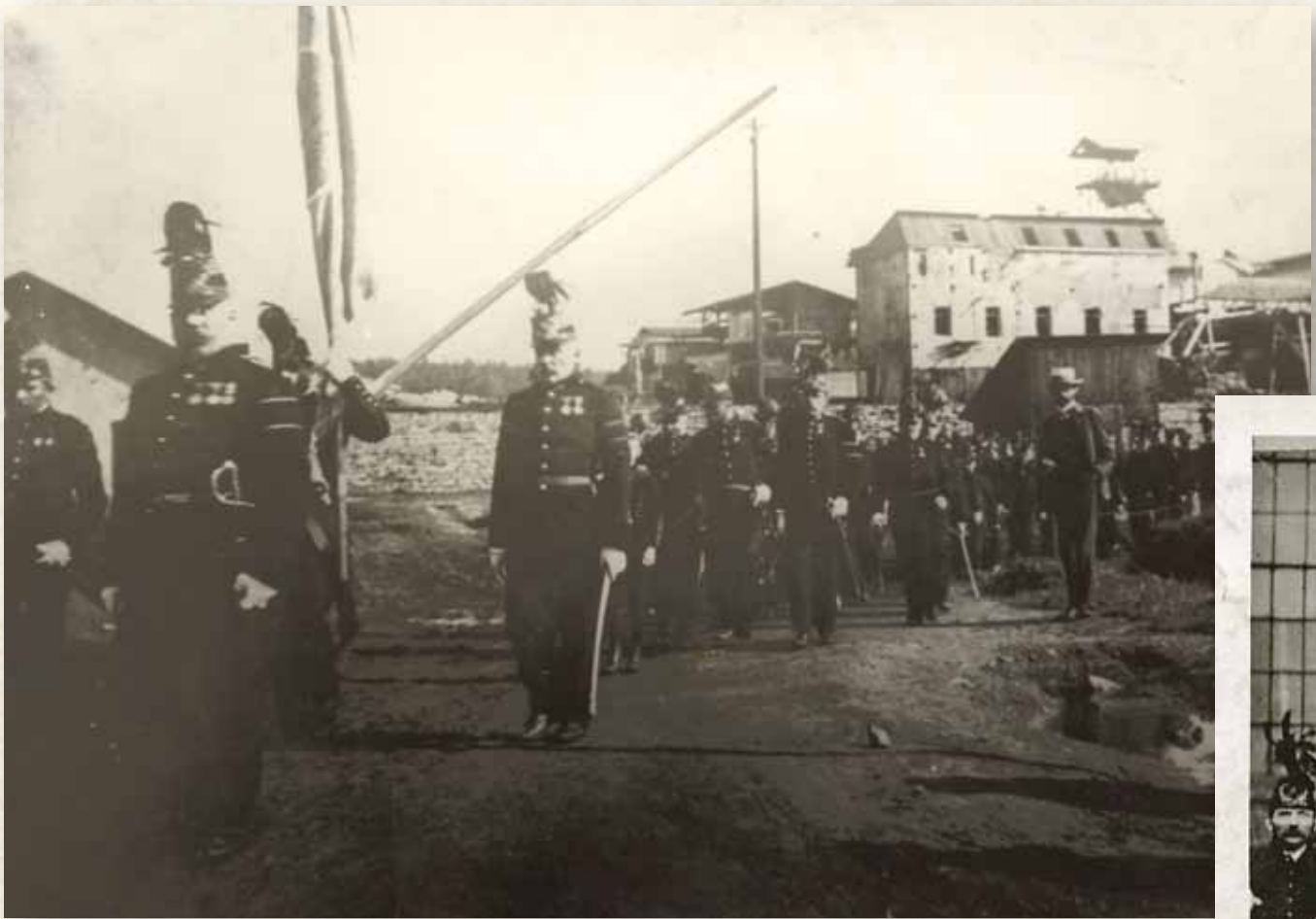
Prokopské slavnosti na Ostravsku dožily do první světové války, poslední se konaly v r. 1914, pak již nebyly obnoveny.

Alegorická část průvodu při hornických slavnostech, 80. léta 19. stol.

Slavnostní hornické uniformy, konec 19. stol.

Prokopský průvod směřující od nádvoří šachty na společné seřadiště v r. 1898.

Skupina účastníků prokopské slavnosti ve středu s praporečkem, inženýři a štajgři se šavlemi, kolem r. 1900.

Mužstvo Zwierzinových dolů s kapelou při svěcení praporu kol. r. 1900.

Hlavní náměstí (dnes Masarykovo nám.) v Moravské Ostravě před slavnostní prokopskou mší v r. 1908.

Inzerát koncertu hornické kapely, Ostravský obzor 19. 5. 1900, č. 39.

Spojená hornická hudba v Moravské Ostravě s kapelníkem Václavem Ludwigem před 1. světovou válkou.

Prokopská paráda s hornickou kapelou na hlavním náměstí (dnes Masarykovo nám.) v Moravské Ostravě v r. 1900.

Prokopská mše na hlavním náměstí (dnes Masarykovo nám.) v Moravské Ostravě v r. 1894.

Prokopský průvod v čele s hornickou kapelou na hlavním náměstí (dnes Masarykovo nám.) v Moravské Ostravě v r. 1893.

Prokopský průvod s hornickou kapelou a skupinou Sokolů v Mariánských Horách v r. 1908.

Prokopský průvod s hornickou kapelou v Mariánských Horách v r. 1908.

Defilé horníků na hlavním náměstí (dnes Masarykovo nám.) před hotelem Gambrinus v Moravské Ostravě kolem r. 1908.

OSTRAVA!!!

Hornické kolonie

S rozvojem dolování a hutního průmyslu přicházelo na Ostravsko ve 2. polovině 19. století mnoho práceschopných lidí, především z Haliče a pruského Slezska. Obrovský příliv obyvatel znamenal pro tuto oblast řadu změn a problémů, spojených s potřebou stabilizovat jejich základní životní podmínky a sociální poměry. Jedním z řešení se stala výstavba dělnických kolonií, jež od 2. poloviny 19. století vznikaly na území dnešní Ostravy v blízkosti dolů, hutí a dalších průmyslových závodů. Kolonie se budovaly zpravidla v krátkém časovém úseku a na vymezeném prostoru. Zaměstnanecké bydlení bylo pro nově přichozí lidi již v počátcích diferencováno podle sociálních a profesních skupin. Ubytování cizích dělníků se stalo aktuálním už v r. 1846, kdy bylo na státní hlavní jámě v Michálkovicích zřízeno v šachetní budově několik bytů. Tři roky poté byla v přístavbě provozní budovy dolu František v Přívoze umístěna první noclehárna pro dělníky. Současně s adaptacemi vlastních budov byly v letech 1853–54 postaveny dva činžovní kasárenské domy v Michálkovicích a u Jámy X v Moravské Ostravě. K nejstarším koloniím patřila Jirská kolonie v moravské části Ostravy a Vilémka, Hermenegild, Stará kolonie a Jaklovec v Polské Ostravě. Většina hornických osad byla postavena (založena) v letech 1890–1909. Zakládání nových kolonií ukončila hospodářská krize v r. 1929.

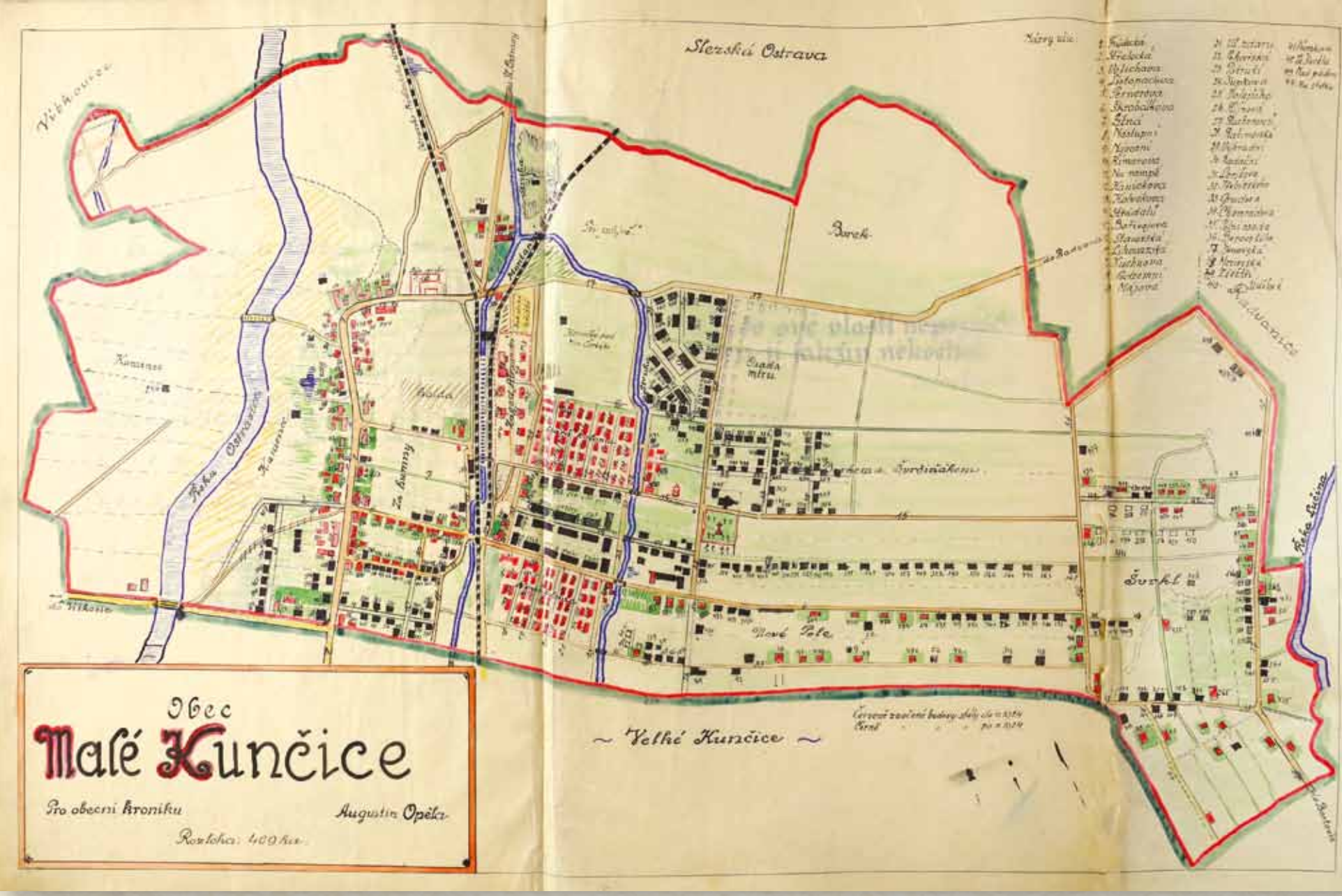
Kolonie koksovy František a jámy František (v levém dolním rohu) v Přívoze, 1945. Kolonie patří k nejstarším na území města, první činžovní dům byl postaven asi r. 1850. Na snímku jsou zachyceny starší přízemní domky se čtyřmi byty a přes ulici Koksárni novější dvoupodlažní zástavba kolonie koksovy.

Dělnický čtyřdomek s vlastním dvorem a zahrádkou v kolonii dolu Zárubek ve Slezské Ostravě patří k nejstarším na území města Ostravy. Hospodaření na zahrádce a poli usnadňovalo aklimatizaci hornických rodin přicházejících do Ostravy ze zemědělských oblastí. Pěstování vlastní zeleniny a ovoce významně ulehčovalo domácímu rozpočtu.

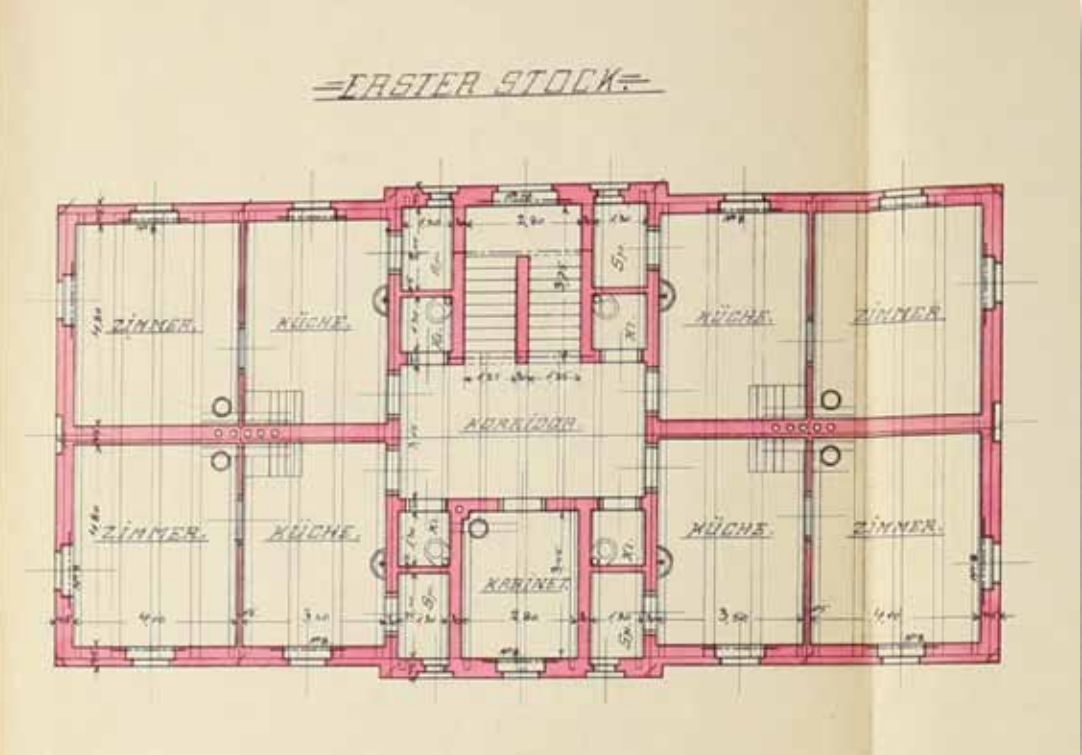

Pohled na dól Ignát v Mariánských Horách a úřednické domy na Vondráčkově ulici. V osadě převažovali úředníci nad dělníky. Standart bydlení úředníků se výrazně lišil. Dostávali příspěvek na bydlení, v domech měli parketové podlahy, kuchyně byly vybaveny kamny se dvěma troubami a pokoje kachlovými kamny nebo později ústředním topením.

Mapa Kunčiček v Pamětní knize obce z let 1923–1945. Z plánu je patrný urbanistický vývoj kolonií. Stará a Nová kolonie (na mapě červeně) byly vystavěny podle starších principů pravidelné uliční zástavby. Jubilejní kolonie na východ od Sadu M. Gorkého (na mapě černě) se měla stát příkladem aplikace principů zahradního města – zdravá, volná poloha, lomené ulice, uprostřed sad.

Nejstarší domy byly cihlové s kamennou podezdívkou, měly charakter dvoubytových kotáží. Domy byly rozděleny zdi na dva totožné byty o výměře 40,94 m² skládajících se z předsíně, kuchyně, světnice a komory. Suché záchody se nacházely v hospodářských budovách za domem a voda se musela nosit z hydrantu. Období kolem r. 1900 přineslo zásadní změnu stavebně architektonickou. Dosud vyrůstaly v revíru hlavně čtyřbytové přízemní domy, po r. 1905 se začalo s výstavbou jednopatrových domů pro osm rodin se čtyřmi byty na podlaží. Dvoupodlažní domy byly kvalitativním skokem, nabízejí prostornější slunnější a vzdušnější elektrifikované byty s WC pro každý byt a s vodovodní výpustkou ve společných předsíních. V roce 1908 se v nově budované osadě Odra začalo s výstavbou nového typu osmibytového domu, který společné předsíně nahrazoval samostatnými vchody z pavlačí. Domy mívaly vlastní zahrádky. V hospodářských budovách mohli obyvatelé chovat drobné domácí zvířectvo. Po r. 1900 se zdokonalovalo vybavení kolonií, budovaly se závodní obecné a mateřské školy, konzumy, v několika osadách byly lázně, nemocnice a většina byla vybavena pekárny a udiřnami. Nejlépe vybavenou byla kolonie dolu Karolina a Šalomoun v Moravské Ostravě, kde měli obyvatelé k dispozici i prádelnu a knihovnu.

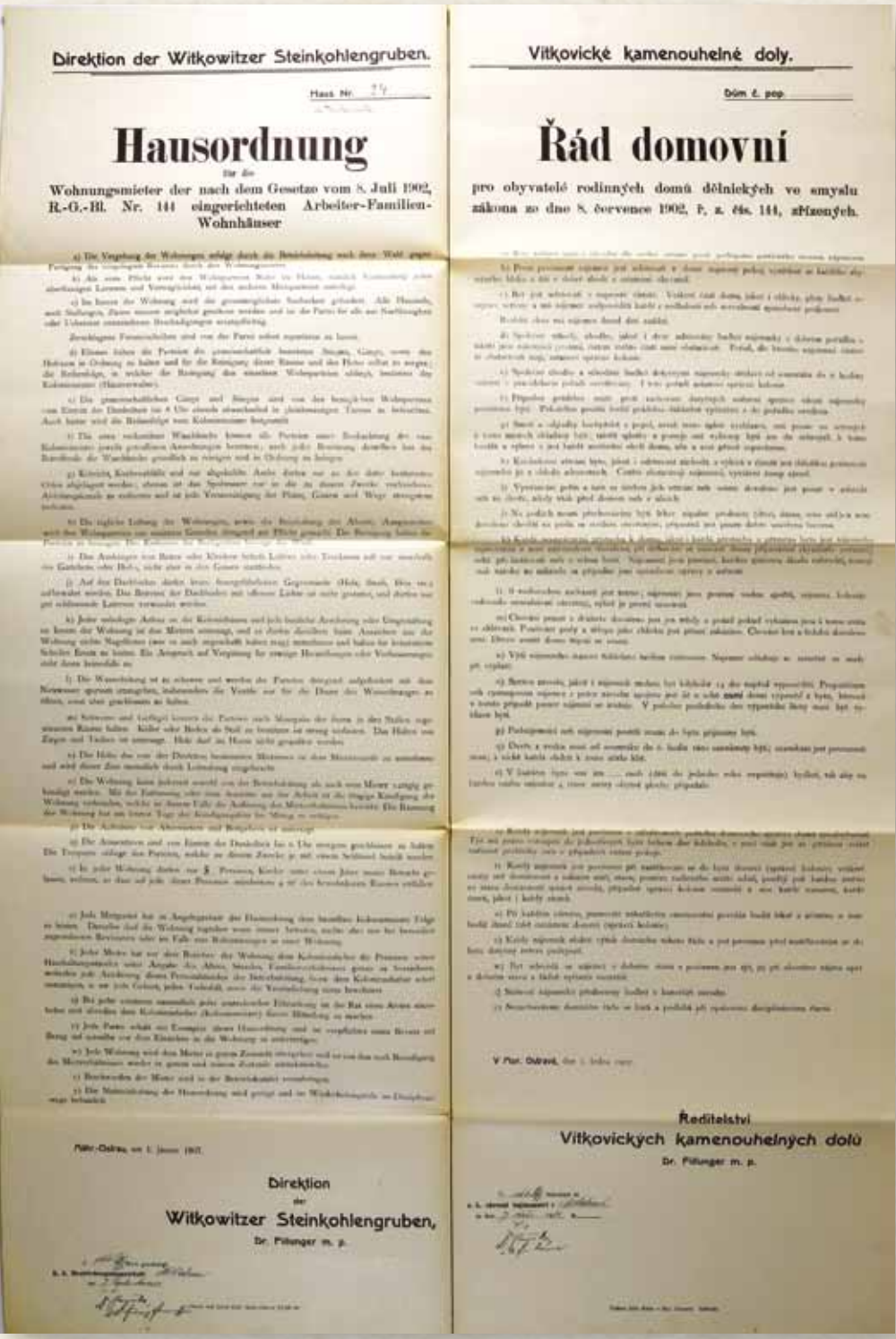
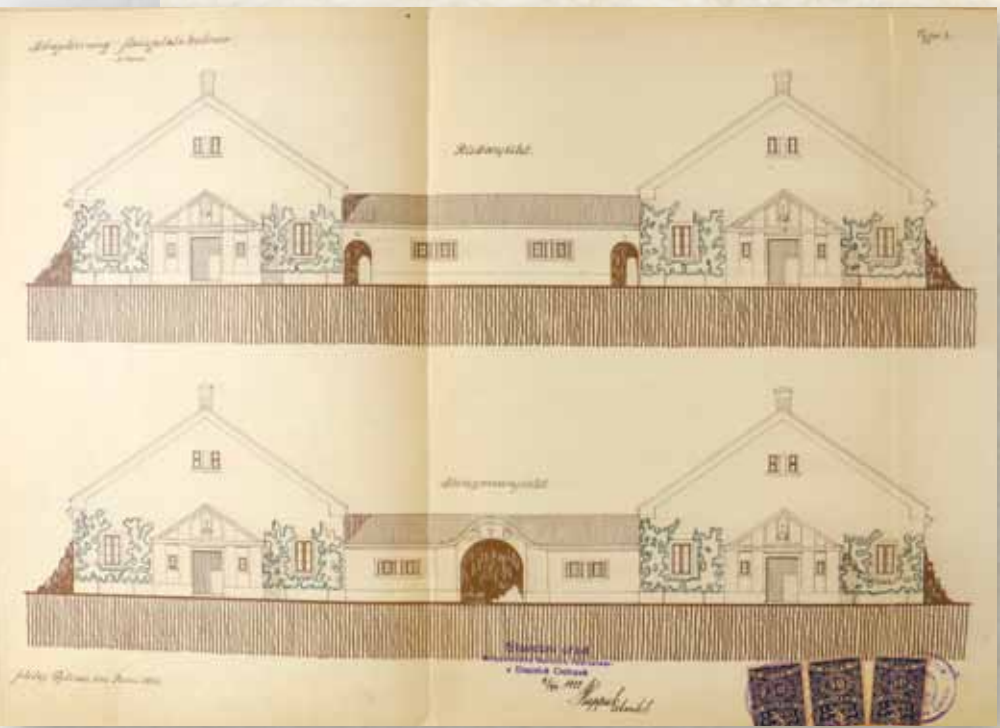

Půdorys prvního patra dvoupodlažního domu kolonie koksovy František, 1908. V každém podlaží se nacházely čtyři byty s kuchyní, světnicí, vlastním splachovacím WC a spíží.

Kolonie Kamenec ve Slezské Ostravě adaptovaná v letech 1922–37.

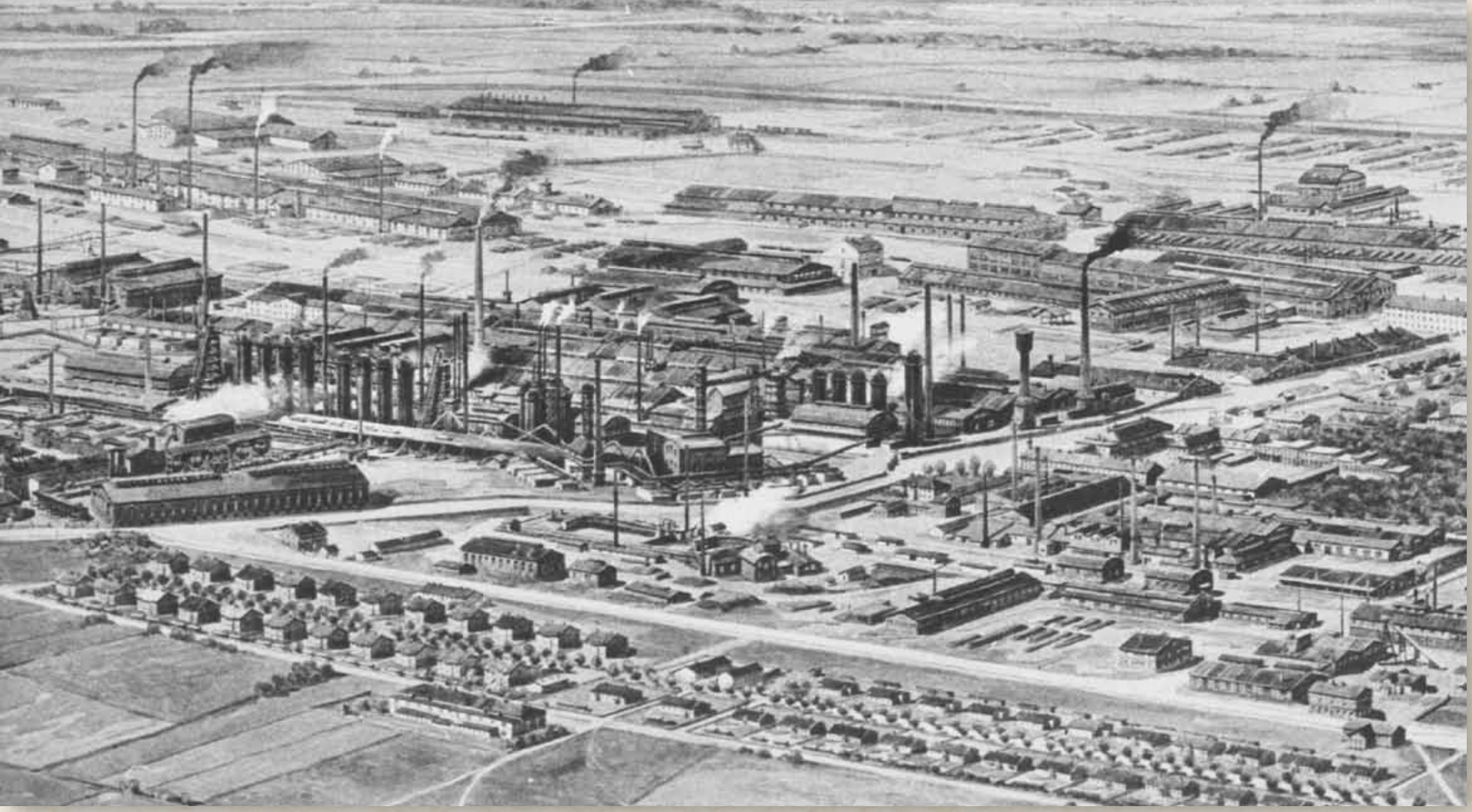
Plán čelní fasády domů kolonie Kamenec ve Slezské Ostravě na dnešní Bohumínské ulici adaptovaných v letech 1922–37. Společnost Kamenouhelné doly a koksova Jana Wilczka přistoupila k rekonstrukci kolonie po neutuchající kritice hygienických poměrů v domech sužovaných častými záplavami. Venkovský charakter zástavby však nenadchl obecní stavební policejní orgány, které se zdráhaly udělit projektu stavební povolení.

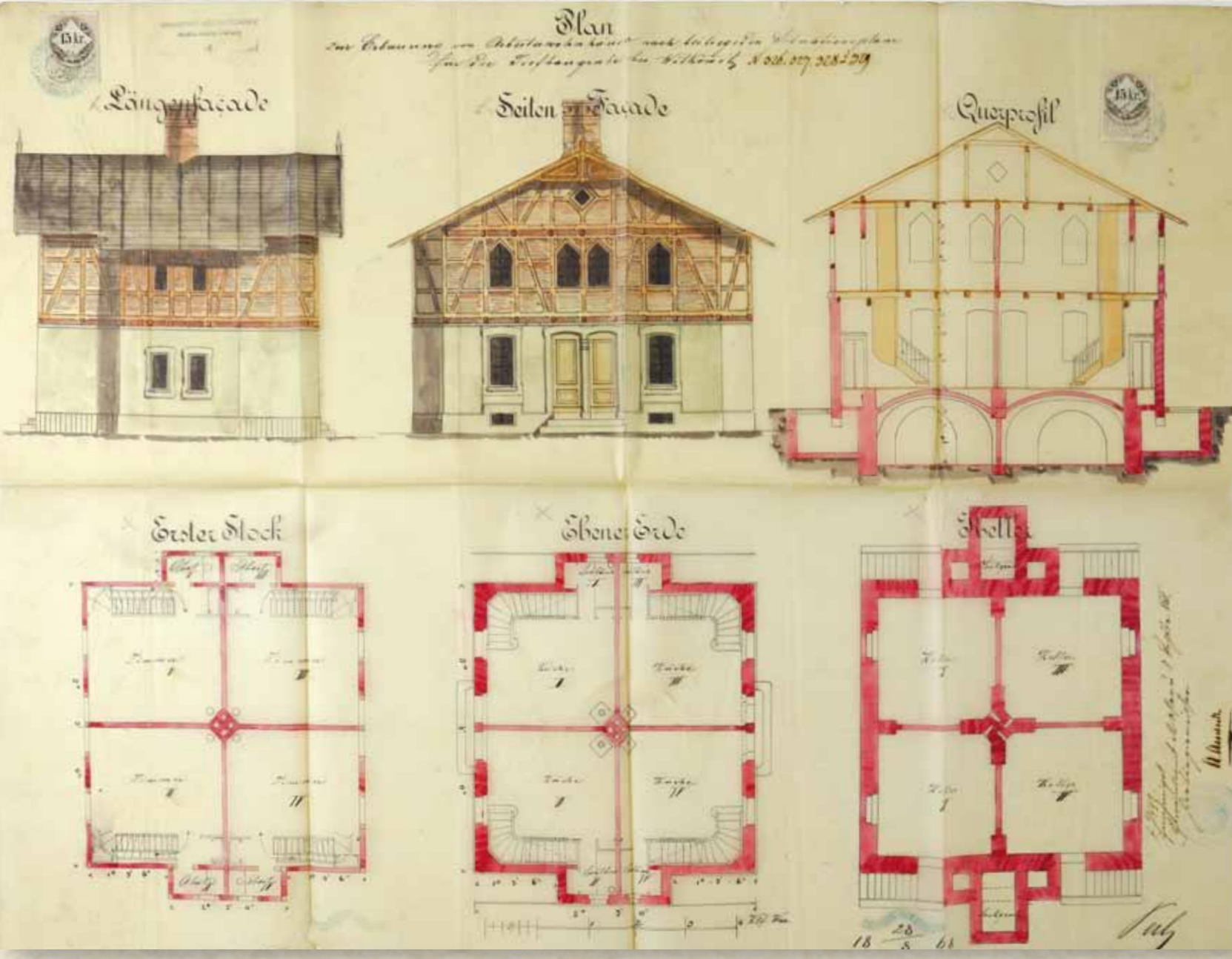
Domovní řád pro domy Vítkovických kamenouhelných dolů, 1911. Nájemní smlouva byla vázána na pracovní poměr horníků u společnosti. Nájemné se strhávalo z platu a ve výdajích hornické rodiny tvořilo relativně nízkou položku. Zpravidla se pohybovalo mezi 5–10 % ročně. Na sklonku 20. let 20. století bydleli v závodních bytech a kasárnách asi dvě třetiny zaměstnanců místních dolů.

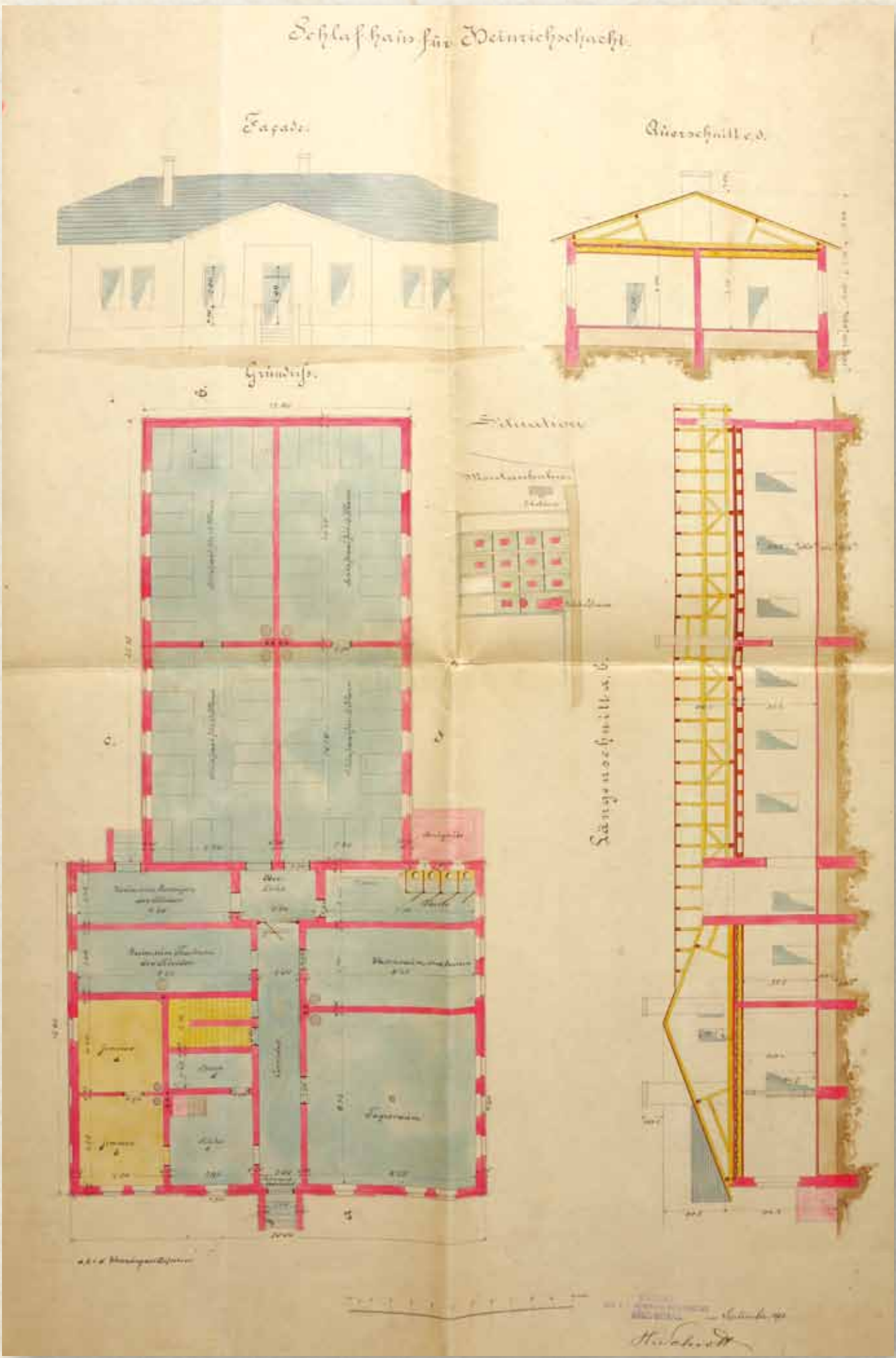
Kolonie Vítkovických kamenouhelných dolů Centrálka ve Slezské Ostravě se nacházela západně od slezskoostravského hradu u soutoku řek Ostravice a Lučiny. V r. 1900 stálo v kolonii 23 obytných budov. Kolonie byla postižena důlními poklesy a častými záplavami a proto musela být v letech 1921–25 téměř polovina domů demolována. Konečná likvidace zbytků kolonie proběhla v souvislosti s povodní v r. 1940.

Důl Hlubina s kolonií v popředí. Se stavbou kolonie započaly Vítkovické železářny v r. 1868. Do r. 1873 stála již podstatná část kolonie (47 domů se 184 byty). Co se vzdálenosti bydlíště a pracoviště týče, řadila se kolonie k nejvýhodněji lokalizovaným ostravským dělnickým osadám. Docházka do práce zabrala horníkům i z nejvzdálenějších domů sotva pár minut.

Plán prvního podsklepeného hrázdného dělnického domu v Hlubinské kolonii čp. 426 z r. 1868 se čtyřmi dvoupodlažními byty. V přízemí se nacházela kuchyně a v patře světnice a záchod. V kolonii se domům s hrázdným patrem říkalo šibenice a patřily podle pamětníků k lepšímu bydlení.

Plán noclehárny na dole Jindřich, 1893. V ubytovnách bydleli svobodní a horníci bez rodin. Přestože nájemné v kasárnách bylo nižší a hygienické podmínky lepší než v přeplněných hornických domech, patřily noclehárny k neoblíbeným formám bydlení. Vicesměnný ubytovací režim, přísný dohled a odosobněné prostředí velkých ložnic nevytvářely v kasárnách podmínky k poklidnému soužití.

OSTRAVA!!!

Hornický sport

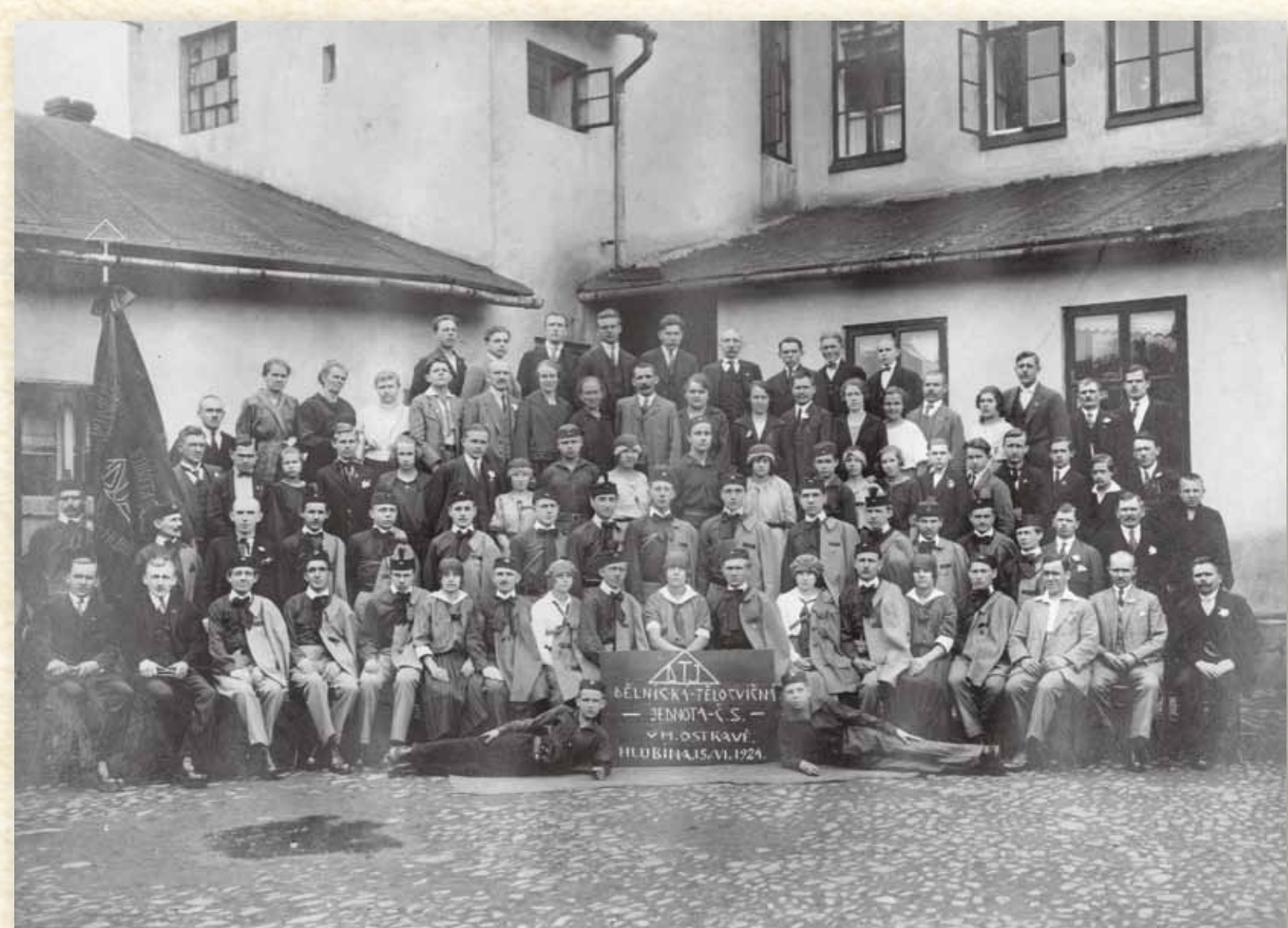
Počátky tělovýchovy a sportu v hornickém prostředí můžeme sledovat teprve na konci 19. století v souvislosti s rozvojem dělnického hnutí. Při šestidenním pracovním týdnu a 10 až 12 hodinové pracovní době ostatně horníkům na aktivní sportovní využití nezbývalo dostatek volného času a při stávající životní úrovni pro drtivou většinu z nich ani nebyly mnohé sporty dlouho finančně dostupné. V počáteční fázi se horníci sdružovali společně s dělníky jiných profesí především v dělnických tělocvičných jednotách (DTJ), které v součinnosti se sociálně demokratickou stranou vznikaly na Ostravsku od r. 1898. Provázanost obecného tělocviku s politikou se projevovala mj. tím, že se v dělnické tělovýchově odrážely názorové střety uvnitř socialistického hnutí. K prvnímu rozštěpení dělnických cvičenců došlo r. 1910 při politickém rozkolu v sociální demokracii, kdy se DTJ stejně jako samotná strana rozdělily na autonomistické a centralistické. Druhý velký rozkol pak nastal při odštěpení radikálního křídla sociální demokracie a vzniku komunistické strany v r. 1921. Dělnické tělocvičné spolky inklinující ke komunistické ideologii se nacházely zejména v hornických obcích na Těšínsku (Heřmanice, Zárubek aj.) a vytvořily si vlastní organizaci nazvanou Federace dělnických tělocvičných jednot (FDTJ), později Federace proletářské tělovýchovy (FPT). Po vzniku ČSR se v důsledku zkrácení pracovní doby a zlepšení mzdových podmínek otevřel horníkům prostor k pěstování moderních soutěžních sportů. Nejrozšířenějším se pro svoji demokratičnost stal především fotbal. V r. 1919 mladí havíři

z kolonie jámy Šalomoun založili v Moravské Ostravě Dělnický sportovní klub Unie. Na slezské straně řeky Ostravice se rovněž hned po válce formovaly „hurá-týmy“ v koloniích Kamenec, Jaklovec, Františkov a Hladnov, které nakonec daly r. 1922 vzniknout nejpobulárnějšímu ostravskému klubu SK Slezská. S hornickými koloniemi na Zárubku (Jakůbka, Vilémka) byl zase spojen vznik SK Viktoria, k jehož ustavení došlo po různých průtazích nakonec až r. 1928. Ačkoliv tyto sportovní kluby zpravidla nebyly čistě „hornické“, převážná většina jejich členů z hornického prostředí vzešla a z prostorového hlediska byly vázány na hornické kolonie. S větším či menším úspěchem postupem doby provozovaly tyto kluby i jiná sportovní odvětví, jako např. házenou (mužskou i ženskou), lehkou atletiku, box, stolní tenis či šachy.

SK Slezská, který byl v širším společenském povědomí jednoznačně vnímán jako hornický klub, se ve 30. letech stal mistrem Slezské župy fotbalové a přes Moravskoslezskou divizi se v sezoně 1936/37 probíjoval dokonce až do nejvyšší ligové soutěže. Aby udržel konkurenceschopnost s nejlepšími týmy, byl nucen začít stavět i na jiných hráčích než jen na vlastních odchovancích a musel přistoupit k placení hráčů. Ve fyzické náročnosti hornické profese byl totiž spatřován důvod, proč některé kluby s havíři v sestavě (např. SK Slavia Michálkovice) nemohly uspět ve vyšších výkonnostních soutěžích. I když se někteří členové klubů s přechodem od amatérismu

k profesionalismu smiřovali jen velmi těžko, bylo nezbytné přijmout tento trend ve sportu jako fakt.

Konec konců ani komunistický režim, vládnuoucí po druhé světové válce, ačkoliv proklamativně sportovní profesionalismus z ideologických důvodů potíral, jej nemohl u vrcholového sportu zcela odstranit, a tak se po tuhé období 50. let postupně prosazoval systém skrytého profesionalismu. Zejména ligoví fotbalisté a hokejisté byli oficiálně zaměstnanci národního podniku Ostravsko-karvinské doly (OKD), zároveň však byli nejprve částečně, později plně placeni především za svoji sportovní činnost. V té době už organizace sportu fungovala v rámci centrálně řízené tzv. sjednocené tělovýchovy, v níž dřívejší samostatné a samosprávné kluby byly transformovány a slučovány do tělovýchovných jednot (TJ), jejichž chod byl finančně zajišťován s pomocí tzv. patronátních závodů. Po r. 1948 vznikaly v rámci důlního průmyslu TJ pod profesně definovanou organizací Baník. V r. 1953 neslo toto označení celkem 20 TJ na Ostravsku a tři jednoty hornických učilišť. Do r. 1983 počet baníkovských jednot v Ostravě poklesl na sedm, ovšem současně sdružovaly bezmála sedm tisíc členů. Největší z nich byla TJ Baník Ostrava OKD s více než pěti tisíci členy a přibližně dvěma desítkami oddílů. K tomu lze připočíst ještě velkou TJ Výstavba ostravsko-karvinských dolů v Porubě s více než dvěma tisíci členy a TJ Báňské stavby Muglinov s více než třemi sty členy.

Před 1. světovou válkou se cvičenci DTJ věnovali především obecnému tělocviku. V meziválečné době pak začali soutěžit též v moderních sportech, jako byla lehká atletika, házená, volejbal nebo stolní tenis. Mnohé jednoty provozovaly též dramatické či hudební kroužky. DTJ Hlubina měla např. vlastní ochotnický soubor.

Jednoty proletářské tělovýchovy byly početně silné zejména ve slezských hornických obcích. První ukázkou masovosti komunistické tělovýchovy na Ostravsku byly Tělocvičné dny FDTJ v Moravské Ostravě r. 1925. Soutěžní sporty západního typu FDTJ nejprve odmítala jako pochybnou buržoazní záležitost. Aby však neztrácela příťažlivost u mladších generací, musela tento postoj postupně zmírnit.

Na založení DSK Unie v Moravské Ostravě se podíleli zvláště haviři z jámy Šalomoun Albin Šigut, Leopold Sarga a Jan Šputa. Klub kromě fotbalu pěstoval mužskou i ženskou házenou, krátce lední hokej, úspěšný, avšak pod tlakem profesionalismu dlouho netrvající box, lehkou atletiku a oblíbené a rozšířené šachy. Na snímku první fotbalový tým DSK Unie z r. 1919.

Jedním z počátečních problémů (nejen) pro hornické sportovní kluby byl nedostatek vhodných ploch pro zřízení hřiště. Proto musel SK Slezská slz utkání v prvních letech odehrát na pronajatých prostranstvích. V r. 1925 získal od města Slezské Ostravy pozemek na Kamenci, kde si členové klubu se spolupomocí vybudovali své první vlastní sportoviště. Nevýhodou místa bylo, že diváci mohli sledovat zápasy bez placení z přílehlých svahů Bazálu a Mundlochu.

Stadion SK Slezská na staré Střelnici, vybavený též umělým osvětlením pro večerní zápasy, byl po dohodě s ředitelstvím Wilczkovským dolů vybudován v r. 1934. Klub zde odehrál své první ligové zápasy, které se těšily desetitisícovým návštěvám a odbyvaly se v neopakovatelné atmosféře s těžní věží Jámky Trojice v pozadí a pod projíždějícími vozkými důlní lanovky.

Fotbalový klub ostravského Baníku (SK Slezská) se pyšní celkem čtyřmi mistrovskými tituly v nejvyšší čs., respektive české soutěži. Ten první získal v sezoně 1975/76, kdy už osmnáctým rokem hrával na svém pověstném stadionu na Bazalech, který vybudovaly patronátní OKD.

Největší hornická tělovýchovná jednota

TJ BANÍK OSTRAVA OKD

Zdařilé vystoupení rodičů s dětmi ve spartakiádě — tleskalo mu vyprodané hlediště haly SPŠH.

REPREZENTANT OSTRAVSKO - KARVINSKÉHO REVÍRU

zve zájemce do všech oddílů a odborů

Lední hokej nepatřil mezi typicky hornické sporty, a to zejména pro jejich vyšší časovou a finanční náročnost. Přesto krátce existovaly hokejové oddíly u hornických klubů SK Slezská a SK Viktoria Žarubec už ve 30. letech. Právě z hokejového oddílu žarubecské Viktory se zformoval ve své době proslulý rval Vitkovice TJ Baník Ostrava OKD, který fungoval mezi lety 1952–80. Na snímku hokejový Baník na ostravském zimním stadionu při mistrovství republiky 1953.

Ačkoliv byl Josef Mikoláš dlouho zaměstnancem OKD, hokey hrál za ocelářský klub TJ VŽKG Vitkovice. Svoji úspěšnou sportovní kariéru prožil v době, kdy mu politický režim umožnil stát se profesionálním sportovcem. Haviš, s nímž fáral na jámě Hlubina, mu připravil slavnostní pivníání při návratu ze světového šampionátu ve Švýcarsku 1961, kde s čs. reprezentací vybojoval stříbrnou medaili a titul mistrů Evropy.

Bank Ostrava OKD byl v poválečné době největší tělovýchovnou jednotou na Ostravsku. V r. 1950, kdy byl založen, měl téměř tři tisíce členů v celkem 18 oddílech. Vrcholu dosáhl na konci 80. let, kdy Ti tvořilo 53 397 členů ve 24 oddílech. Kromě nejznámějšího fotbalu měla též jednotu oddíly basketbalu, cyklistiky, házení, horevolezctví, jachtingu, jezdecký, juda, karate, kulturníky, lyžování, orientačního běhu, sáňkovačů, sportovní gymnastiky, stolního tenisu, šermu, tenisu, turistů, vodního motorismu, vzpírání, zápasu ad. Od r. 1962 fungoval při Banku též oddíl hendikepovaných sportů.

OSTRAVA!!!

Důlní neštěstí a jejich prevence

Haviřské povolání bylo a je nejen obtížné a náročné, ale také nebezpečné. Od samého počátku důlní činnosti docházelo v ostravských dolech k menším či větším nehodám spojeným se zraněním, ničím výjimečným však nebyvaly ani smrtelné havárie a katastrofy, odnášející s sebou životy mnoha horníků. Hrozbou pro ně mohly být samozřejmě různé důlní otřesy, závaly, průtrže plynů a hornin, hlavními příčinami tragických neštěstí se však opakovaně stávaly exploze nahromaděných důlních plynů (třaskavé směsi metanu se vzduchem) a uhelného prachu. Ke vznícení mohlo dojít při použití otevřeného ohně, což bylo v uhelných dolech posléze přísně zakázáno, ale docházelo k němu přesto například v důsledku nekázně (škrtnutím zápalkou, zapálením cigarety) nebo po vypuknutí požáru (mj. samovznícením uhlí, jiskrou na elektrickém zařízení, netěsnou benzinovou lampou, v období po r. 1945 ale i vznícením pásových dopravníků). Nejčastější příčinou explozí byly ovšem trhací práce, v jejichž důsledku se mohl vznítit nejen metan, ale současně též uhelný prach.

K největšímu neštěstí v ostravské části revíru došlo 29. července 1867 na Dole Hlubina v Moravské Ostravě, a to právě v souvislosti s trhacími pracemi. V důsledku exploze zahynulo na místě 53 horníků a dalších 9 podlehllo svým zraněním později. Bližší údaje o bezprostředních příčinách výbuchu však nejsou k dispozici.

3. ledna 1891 explodovala v důsledku trhacích prací směs metanu a uhelného prachu na Dole Trojice v Polské Ostravě, přičemž ihned po výbuchu nebo v důsledku otravy jeho zplodinami bylo usmrceno 61 horníků. Jednalo se o druhou největší tragédii na území dnešní Ostravy. Vyšetřování ovšem neprokázalo porušení bezpečnostních předpisů.

4. října 1950 vybuchl metan na Dole Michálka ve Slezské Ostravě, toto neštěstí si vyžádalo 38 obětí. Zde byla s největší pravděpodobností příčinou nekázeň jednoho z horníků, který si zapálil cigaretu v místě, o němž se mylně domníval, že je bezpečné.

Důl Hlubina v Moravské Ostravě se stal opětovně dějištěm katastrofy 22. května 1960. Výbuch metanu zde připravil o život

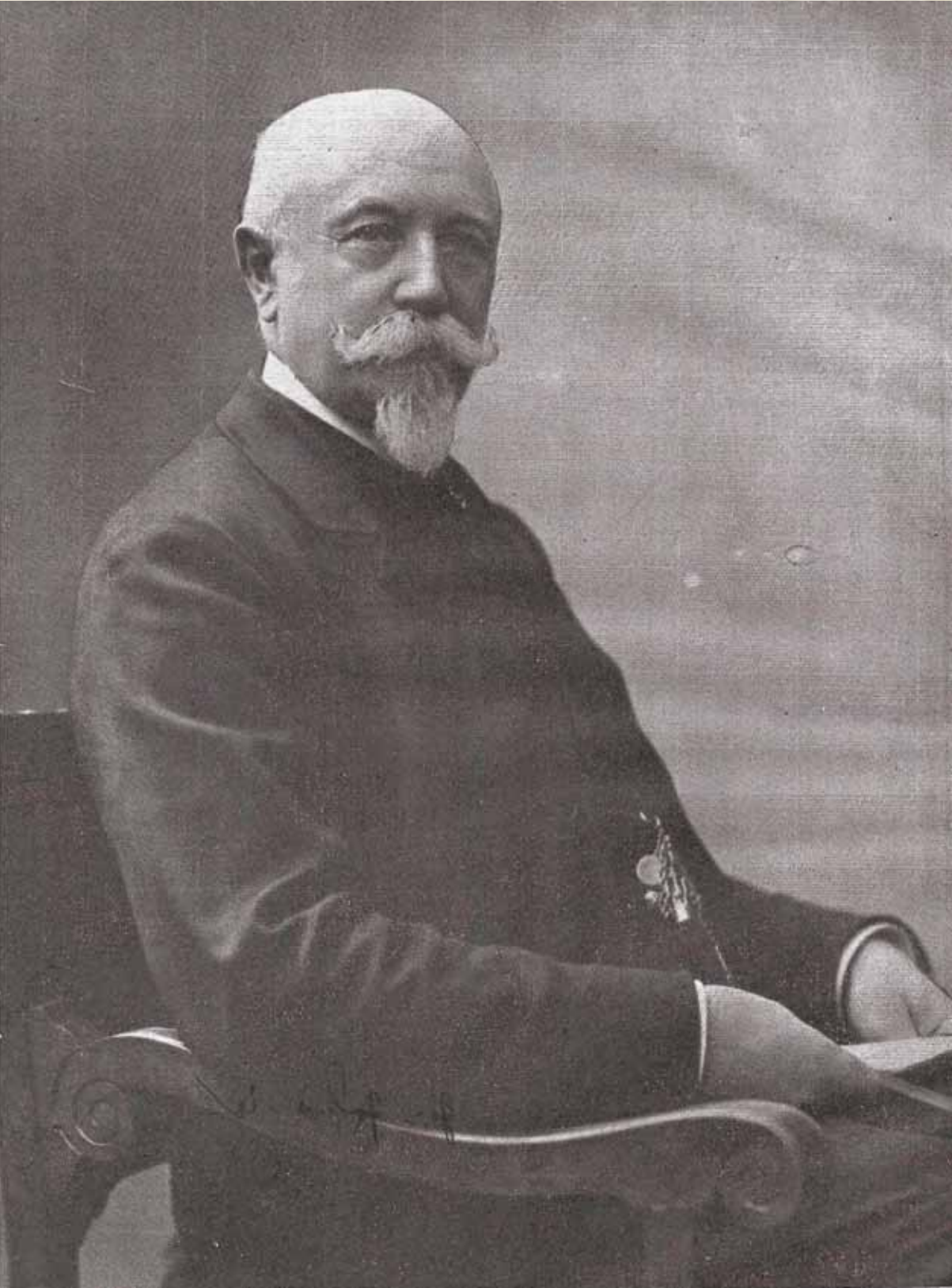
54 horníků. I zde bylo neštěstí bohužel zapříčiněno nekázní a porušením bezpečnostních předpisů (výměna žárovky bez předchozího vypnutí proudu, následný zkrat způsobil vznícení plynů).

V boji proti hrozbě explozí důlních plynů mělo stěžejní význam dobré odvětrávání důlních děl, snižující obsah metanu. Riziku vznícení uhelného prachu se čelilo postřikováním vodou, aby nedocházelo k jeho víření. Počátkem 30. let 20. století se začala zavádět v revíru zcela nová a dodnes užívaná metoda, spočívající v zaprášení kamenným prachem; vzniklá směs pak obsahuje menší množství hořlavých částí a nemůže dojít k jejímu vznícení. Velmi důležité bylo také postupné prosazení bezpečných osvětlovacích zdrojů. Nebezpečné olejové kahany s otevřeným ohněm byly postupně nahrazeny uzavřenými bezpečnostními lampami olejovými a posléze benzinovými. I ty se však mohly stát při nedbalém zacházení (např. špatném čištění) příčinou exploze, a proto byly od r. 1929 na všech dolech v ostravsko-karvinském revíru zaváděny elektrické akumulátorové lampy. Značný význam mělo i použití dokonalejších thacích prostředků. Až do 80. let 19. století se na zdejších dolech používal vysoce rizikový stělný prach; v roce 1870 Ing. Vilém Jičínský prováděl poprvé zkoušky nově vynalezeného dynamitu, avšak ani ten nebyl zpočátku dostatečně bezpečný. Až jeho úpravou vznikla skupina trhavin důlně bezpečných, zvaných methanity, které se od r. 1923 dodnes vyrábějí v pardubickém Semtině.

S odstraňováním následků důlních neštěstí úzce souvisí vznik záchranářských sborů, jejichž systematická výstavba byla zahájena počátkem 20. století. Záchranné stanice na jednotlivých dolech již musely být povinně vybavovány dýchacími přístroji. Počínaje r. 1908 docházelo k budování ústředních záchraných stanic jednotlivých těžišťev v revíru – Severní dráhy Ferdinandovy na Dole Žárubek (1911), těžišťva hraběte Wilczka na Dole Trojice (1912), Vítkovických kamenouhelných dolů nejprve na Dole Karolina (1914), později na dolech Šalamoun a Hlubina. Po znárodnění dolů v r. 1945 byla záchranná služba sjednocena a vyhláškou ministerstva průmyslu byla zřízena Hlavní báňská záchranná stanice v Ostravě-Radvanicích.

Přehled větších důlních neštěstí na území dnešního města Ostravy:	
1854	Důl Karolina, Moravská Ostrava, 14 obětí
1856	Důl Salm VII, Slezská Ostrava, 7 obětí
1859	Důl Salm VII, Slezská Ostrava, 15 obětí
1867	Důl Salm II, Slezská Ostrava, 7 obětí
1867	Důl Hlubina, Moravská Ostrava, 62 obětí (největší neštěstí v ostravské části revíru)
1870	Důl Terezie, Slezská Ostrava, 11 obětí
1873	Důl Emma, Slezská Ostrava, 6 obětí
1875	Důl František, Přívoz, 8 obětí
	Důl Emma, Slezská Ostrava, 6 obětí
1878	Důl Zwierzina, Slezská Ostrava, 13 obětí
1884	Důl Salm VII, Slezská Ostrava, 6 obětí
	Důl Emma, Slezská Ostrava, 20 obětí
1888	Důl Zwierzina, Slezská Ostrava, 11 obětí
1889	Důl Hlubina, Moravská Ostrava, 9 obětí
1891	Důl Trojice, Slezská Ostrava, 61 obětí (druhé největší neštěstí v ostravské části revíru)
1896	Důl Hermenegild (Žárubek), Slezská Ostrava, 16 obětí
1900	Důl Jan Maria, Slezská Ostrava, 13 obětí
1905	Důl Salm VII, Slezská Ostrava, 13 obětí
1913	Důl Emma, Slezská Ostrava, 7 obětí
1920	Důl Salm VII, Slezská Ostrava, 8 obětí
1944	Důl Žárubek, Slezská Ostrava, 6 obětí
1950	Důl Michálka, Slezská Ostrava, 38 obětí
1960	Důl Hlubina, Moravská Ostrava, 54 obětí
1962	Důl Petr Cingr (Michal), Michálkovice, 7 obětí
1963	Důl Eduard Urx (Anselm), Petřkovice, 9 obětí
1966	Důl Žárubek, Slezská Ostrava, 16 obětí (poslední velké neštěstí v ostravské části revíru)

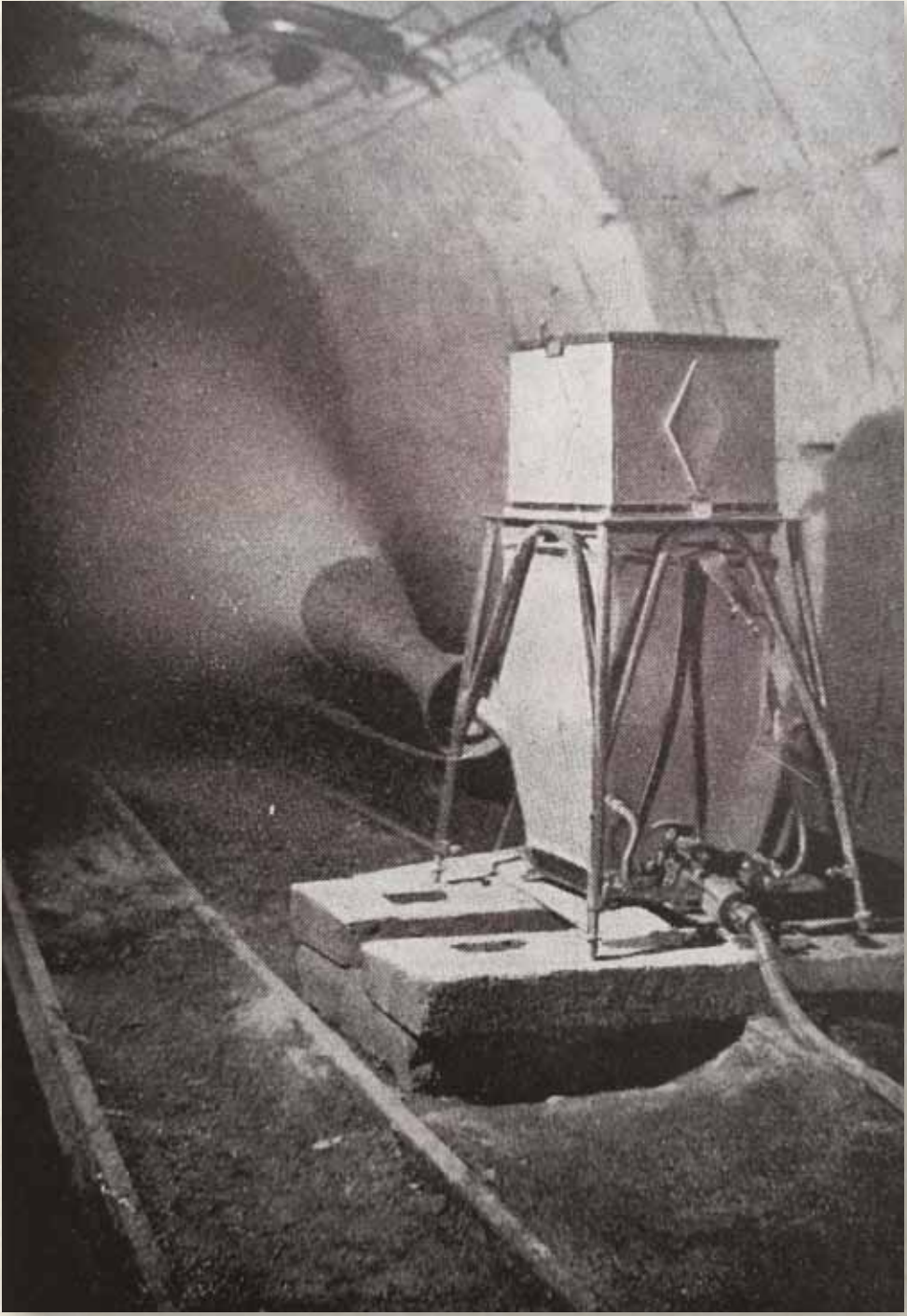
* V přehledu jsou uvedeny incidenty, kterým padlo za obětí více než 5 osob. Při dalších důlních neštěstích, která si vyžádala menší množství obětí, přesto však byla událostmi neméně tragickými, zahynulo mezi lety 1855–1990 v ostravské části revíru nejméně dalších 140 horníků.

Horní rada Ing. Jan Mayer (1839–1917), od 1891 ředitel dolů Severní dráhy Ferdinandovy; v témže roce se podílel také na vyšetřování tragického neštěstí na Dole Trojice. Patřil k nejvýznamnějším odborníkům v oblasti bezpečnosti práce v hornictví a stál u zrodu báňské záchrané služby na Ostravsku.

Tzv. Gallibertův měch byl patrně nejstarším na Ostravsku známým záchraným dýchacím přístrojem, užívaným v hornictví. Velký neprodyšný pytel obsahoval zásobu 150l vzduchu, umožňující dýchat jen asi 10 min.

Rozprašovač kamenného prachu (mletého vápence) v činnosti, 30. léta 20. století.

Důl Hlubina, svědek dvou velkých důlních neštěstí v letech 1867 a 1960. 70. léta 20. století.

Pohřbu 38 horníků z Dolu Michálka 9. října 1950 se zúčastnil mj. i předseda vlády Antonín Zápotocký, armádní generál Ludvík Svoboda, ministr průmyslu Gustav Kliment a za Ústřední výbor KSČ také jeho generální tajemník Rudolf Slánský. Smuteční akt se tak změnil ve velkou stranicou manifestaci. Na snímku čestná stráž u rakví obětí na náměstí před Novou radnicí v Ostravě.

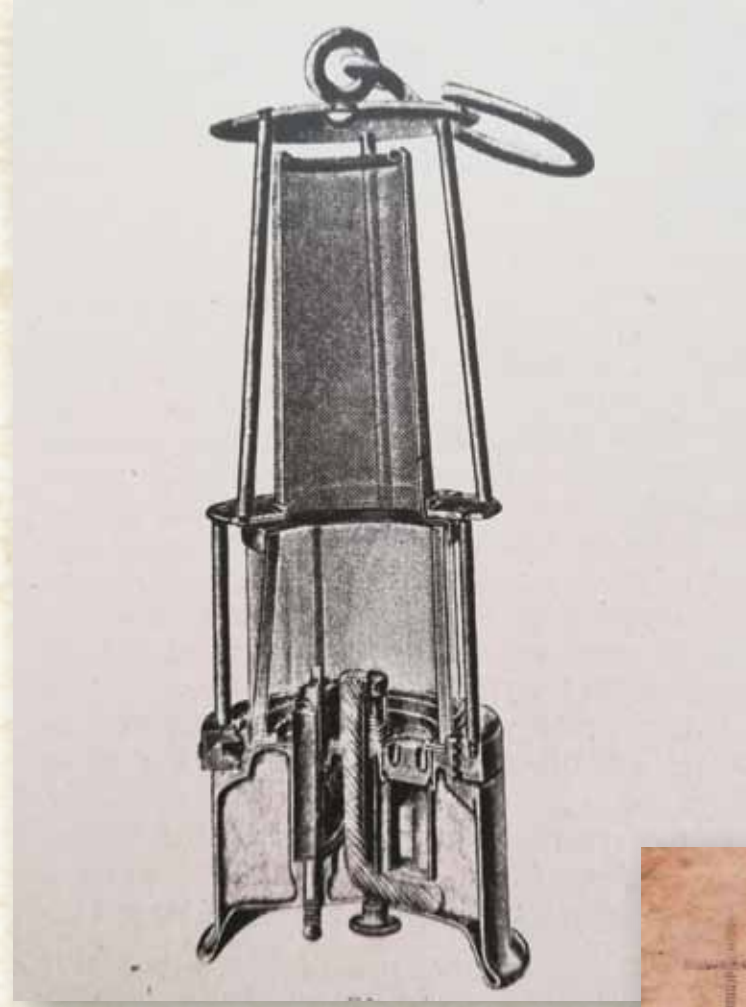
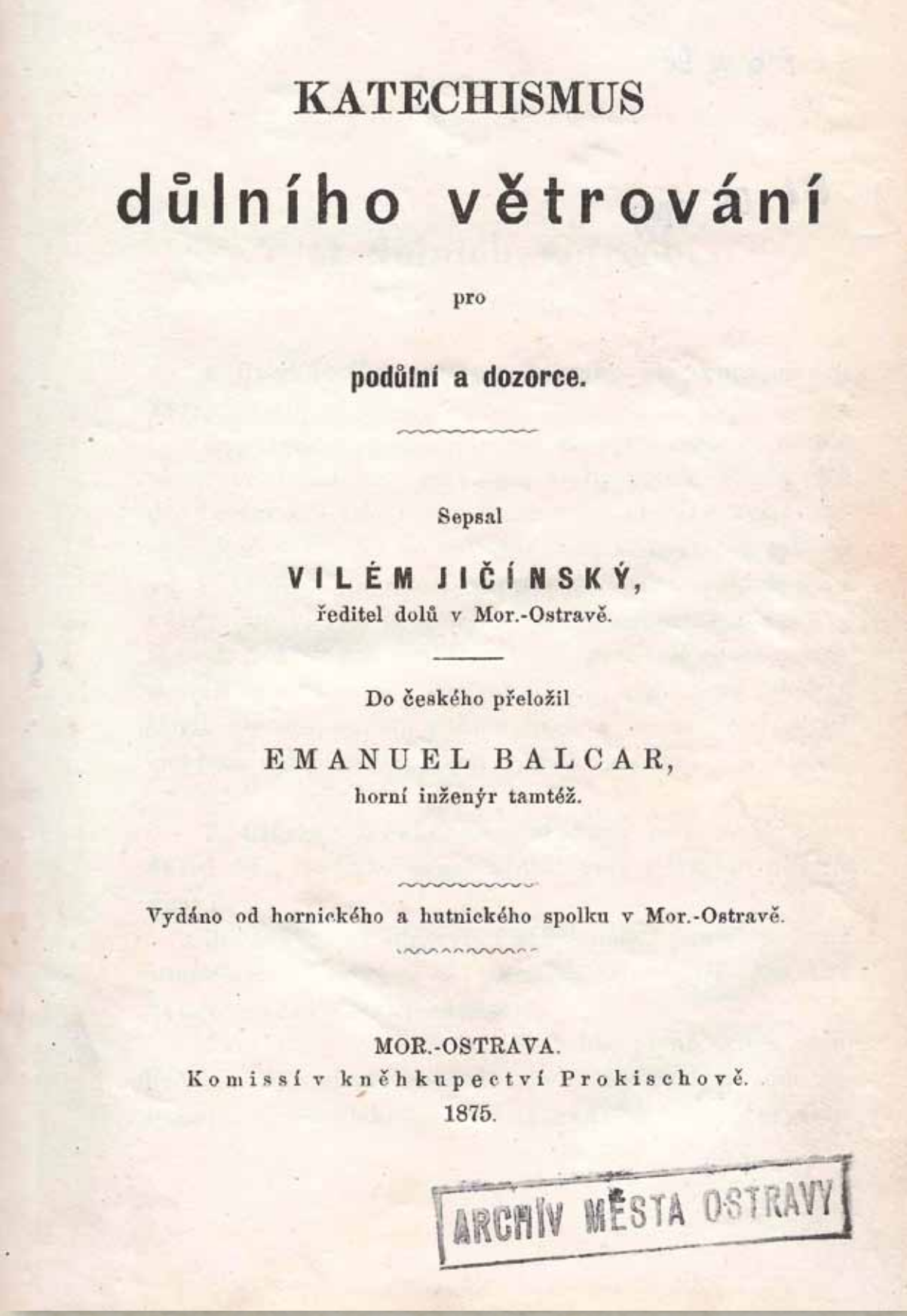

Schéma bezpečnostní benzinové lampy, které byly na území tehdejšího Rakouska zaváděny do praxe poprvé r. 1859 na dolech Jindřich a Hlubina v Moravské Ostravě.

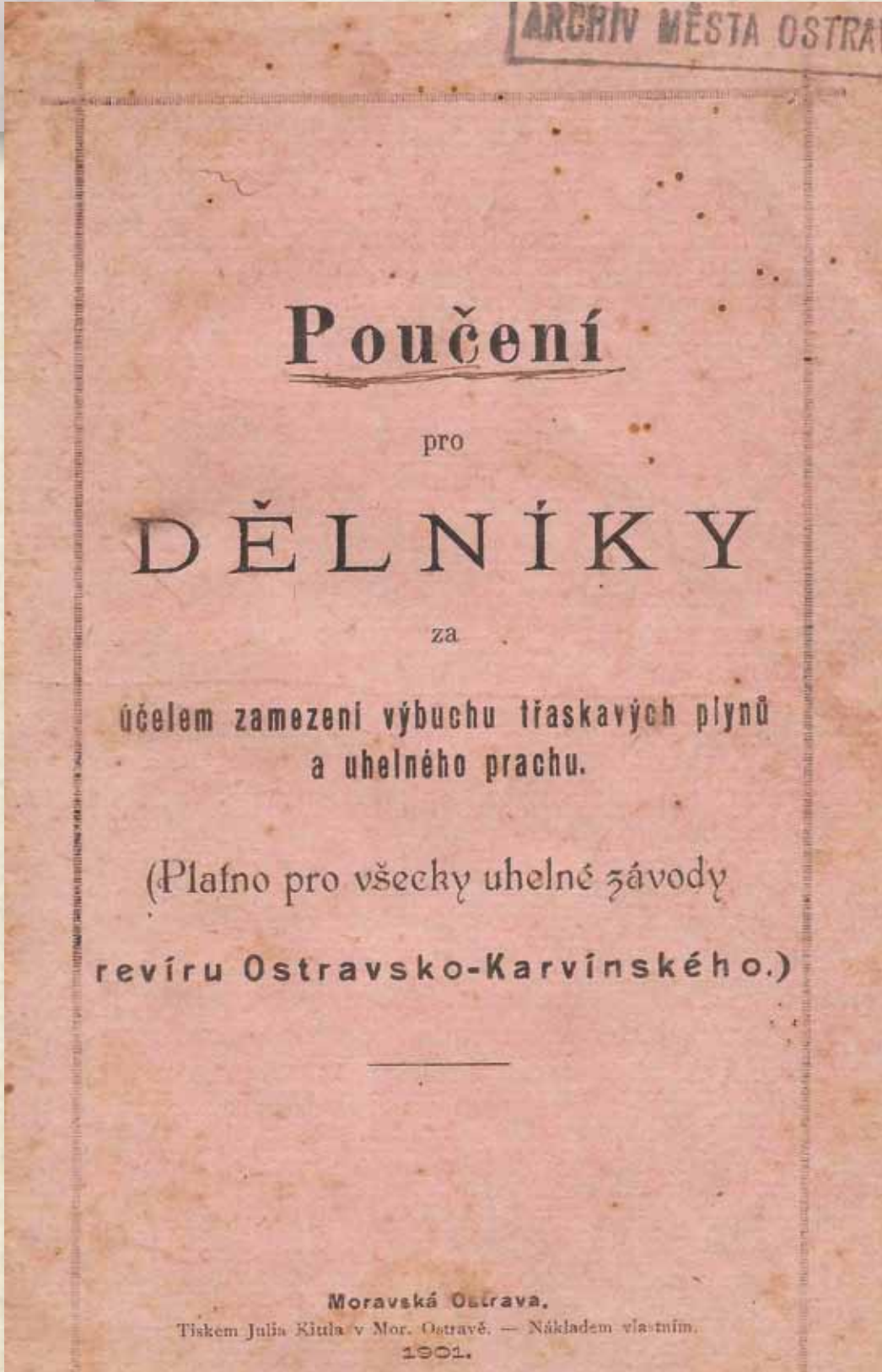
Báňský inženýr a později ředitel Vítkovických kamenouhelných dolů Vilém Jičínský (1832–1902) se zasloužil o prosazení nových metod a technologií při dobývání uhlí, byl také autorem řady odborných prací, z nichž jedna se týká právě problematiky odvětrávání důlních děl.

Hrob obětí důlního neštěstí na Dole Trojice 3. září 1936. 4 horníci zahynuli v důsledku důlního otřesu, následovaného prolomením výztuže a závalem (stav před rekonstrukcí náhrobku v r. 2009).

SMUTNÁ JUBILEA	
NÁSLEDKŮ ŘÁDENÍ KAPITALISTICKÉHO V OSTRAVSKO-KARVINSKÉM REVÍRU	
20/3. 1919 10-leté výročí na Nové jámě v Lazích	92 mrtvých
15. 6. 1894 35-leté výročí na Larischových dolech v Karvině	235 mrtvých
14./4. 1889 40-leté výročí na dole Hlubina v Mor. Ostravě	9 mrtvých
8./10. 1884 45-leté výročí na dole Emma ve Slez. Ostravě	20 mrtvých
1./6. 1864 65-leté výročí na dole Šalamoun v Mor. Ostravě	4 mrtví
5./1. 1859 70-leté výročí na dole Salm VII. ve Slez. Ostravě	15 mrtvých
1854 75-leté výročí na dole Karolina v Mor. Ostravě	14 mrtvých

V období před 2. světovou válkou označovali sociální demokraté a také komunisté za hlavního viníka důlních neštěstí hrabivost kapitalistů. Po r. 1945 se bohužel ukázalo, že velkým ztrátám na životech se nevyhnulo ani hornictví znárodněné.

Poučení, vydané r. 1901, obsahovalo jak opatření preventivní, tak také základní pokyny, jak se zachovat při výbuchu nebo požáru v dole.

OSTRAVA!!!

Údernické hnutí

Po uchopení moci v únoru 1948 komunistickou stranou dochází k postupnému přejímání sovětských vzorů v řadě oblastí. Nejnak tomu bylo v ostravsko-karvinském revíru, kde se uhlí stalo strategickou surovinou pro rozvoj koncepce těžkého průmyslu na Ostravsku. Po vzoru legendárního sovětského havíře Alexeje Grigorjeviče Stachanova vznikají postupně od poloviny r. 1948 na šachtách v Ostravě první úderky, které mezi sebou soutěží v dosahování co nejlepších výkonů, překračují normy a zlepšují pracovní postupy. Úderníci se měli podle představ režimu stát vzorem pro ostatní havíře a svým příkladem je motivovat k dosahování lepších výkonů a zvyšování produktivity práce.

Nejvíce bylo údernické hnutí propagováno na konci 40. a v první polovině 50. let 20. století. Tisk pravidelně přinášel zprávy o nejlepších údernících překračujících normy o stovky procent, úderníci se zavazovali ke splnění závazků v předem stanovených termínech, nejlepší úderky plnily plán se značným předstihem. Zkušenosti úderníků z nejrůznějších oborů byly publikovány v edici Knihovničky úderníků. Do povědomí veřejnosti se dostávala jména úderníků Otakara Bořuckého, Aloise Gavlase, Lumíra Sakmara nebo Jaroslava Misky.

Jaroslav Miska (1921–1976) s kolektivem, od 16 let pracoval na Dole Trojice, za okupace byl vězněn, úderka Jaroslava Misky začala r. 1950 pracovat komplexní metodou uzavřených těžebních cyklů – každá směna těžila uhlí a ke konci pracovní doby překládala žlaby, měla svůj uzavřený cyklus, v červenci 1955 byl jmenován ředitelem Dolu Eduard Urx (Anselm) v Petřkovicích, od jara 1959 byl ředitelem Dolu Julius Fučík v Petřvaldě, od r. 1961 se stal generálním ředitelem Sdružení OKD, v r. 1967 odešel do důchodu, obdržel řadu vyznamenání, získal Řád republiky, Řád práce a v r. 1960 mu byl jako jednomu z prvních propůjčen čestný titul hrdina socialistické práce, byl členem krajského a ústředního výboru KSČ a také poslancem Národního shromáždění.

Jaroslav Miska na besedě brigád socialistické práce v hornictví v Domě kultury pracujících v Ostravě (1962), v této době již zastával post ředitele Sdružení OKD.

Alois Gavlas (1920–1979, 4. zprava) se svou úderkou (1953), na přelomu let 1951–52, jeho úderka jako první v OKR splnila úkoly první pětiletky, jeho pracovní kolektiv na Dole Vítězný únor (Odra) v Přívoze, získal titul brigáda socialistické práce (BSP), pracoval jako instruktor OKD pro výchovu hornických učňů, v r. 1973 odešel do důchodu, byl členem pléna krajského a městského stranického orgánu KSČ, do konce života byl poslancem Národního výboru města Ostravy, v r. 1960 mu byl propůjčen titul hrdina socialistické práce.

Ranní a odpolední směna úderky ČSM na dole Jan Šverma, vedená Josefem Bohuslavem (1953).

Jaroslav Miska začal pracovat jako havíř na Dole Trojice již před 2. světovou válkou, r. 1945 vstoupil do komunistické strany a v listopadu 1948 zde založil první mládežnickou úderku. Pod jeho vedením začala pracovat novou metodou uzavřených cyklů a vysoce překračovala normu. Tzv. Miskova metoda byla jako vzorová postupně přebírána i na dalších dolech nejen v OKR. Sám J. Miska se postupně stal nejprve ředitelem jednotlivých dolů, od r. 1961 pak zastával pozici generálního ředitele Sdružení OKD, kterou vykonával až do svého předčasného odchodu do důchodu v r. 1967. Jeho metody řízení byly mnohdy originální, přesto si ho horníci i technici vážili pro jeho umění rozpoznat pracovní a odborné kvality zaměstnanců. Velkou pozornost věnoval také péči o horníky po stránce jejich materiálního zabezpečení, podařilo se mu pro ně vydobýt řadu privilegií, sociálních vymožeností a zajistit dostupnost tehdy jinak nedostatkového zboží. Umožňovalo mu to jeho postavení ve stranických strukturách. Jeho úspěšnou kariéru zastavila až prodělaná mozková mrtvice.

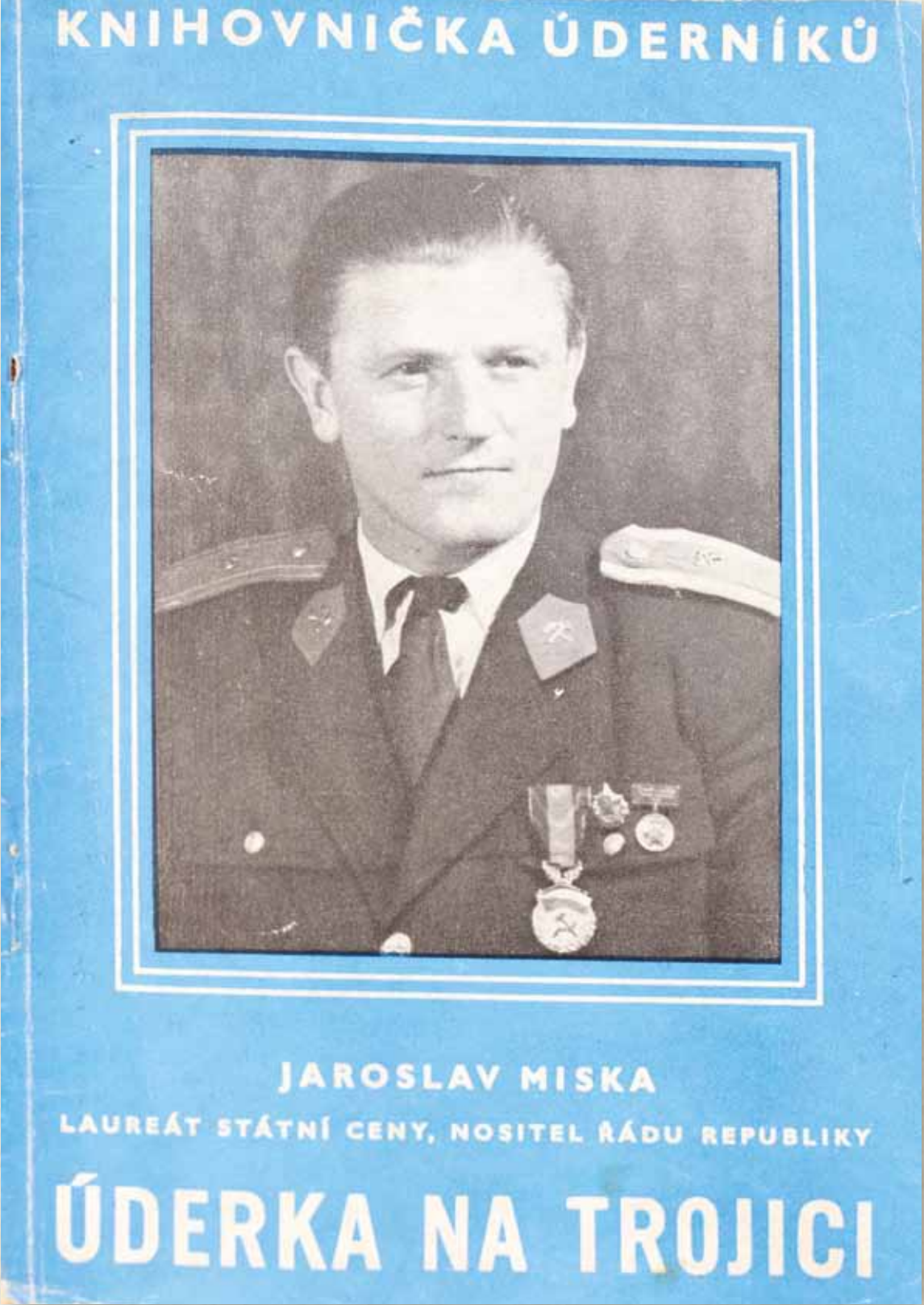
V druhé polovině 50. let 20. století se ustupuje od používání výrazu údernictví, který je nahrazován pojmem socialistické soutěžení. Opět podle sovětského vzoru vzniká u nás

Propagační leták shrnující základní postupy zavedené úderkou Jaroslava Misky na dole Trojice.

Plakát s pozvánkou na 1. krajskou konferenci pracovních úderků Ostravského kraje.

V edici Knihovničky úderníků vycházela řada publikací propagujících úspěchy jednotlivých úderků.

Publikace z Knihovničky úderníků, Otakar Bořucký (1922–1987), pracoval na Dole Jeremenko (Louis) ve Vitkovcích, kde v srpnu 1948 založil první mládežnickou úderku v OKR, úderka začala těžit ve sloji Natálie o mocnosti do 50 cm, brzy splnila normu na 190%, tento příklad dal podnět k rozvoji masového údernického hnutí v hornictví, získal titul průkopník socialistické práce, r. 1973 odešel na odpočinek, člen KSČ od r. 1945, předseda okresního výboru KSČ ve Vitkovcích i členem KV KSČ, poslanec MěstNV Ostrava, v r. 1969 mu byl propůjčen titul hrdina socialistické práce.

Novinový článek o pracovním rozloučení úderky Otakara Bořuckého s r. 1948.

Ostravský úderník z r. 1950 informující o celorevímí soutěži jednotlivých dolů.

Lumír Sakmar (1926–1993) s manželkou Miluškou, nastoupil na Důl Zárubek (později spadl pod Důl Ostrava) ve Slezské Ostravě, v r. 1964 získal jeho kolektiv titul BSP, pětkrát vytvořil československý rekord v těžbě a výkonu, na Dole Ostrava pracoval od r. 1979, do KSČ vstoupil v r. 1948, byl členem předsednictva severomoravského krajského výboru, v r. 1974 byl zvolen poslancem Sněmovny lidu Federálního shromáždění ČSSR, kde setrval do r. 1990, v r. 1976 mu byl propůjčen titul hrdina socialistické práce. Fotografie z r. 1953.

OSTRAVA!!!

Denní život horníků, volný čas a odpočinek ve 20. století (aneb Od práce k zábavě)

Horníci byli na Ostravsku v minulém století jednou z nejvýraznějších vrstev obyvatelstva s charakteristickým způsobem života.

Průběh dne se v hornických rodinách odvíjel od mužských pracovních povinností. Ještě před 1. světovou válkou se na některých šachtách pracovalo 10 až 12 hodin denně. Až po r. 1918 byla uzákoněna osmi hodinová pracovní doba a čtrnáctidenní placená dovolená.

Způsob trávení volného času ovlivňovala spousta faktorů, např. zda horník byl svobodný a bezdětný nebo zda měl rodinu, jeho sociální a materiální zabezpečení, politická a spolková angažovanost nebo vzdálenost mezi místem bydliště a prací, jelikož horníci často chodili do práce pěšky.

Na počátku 20. století platy horníků stagnovaly, což se projevilo také na množství a kvalitě jídla a potravin a také trávení volného času. S postupem doby a změnou politické situace se postavení horníků a jejich společenský status měnil. Těžce odvedená práce, zahrnující také překračování stanovených limitů a dosahování rekordů, se odrazila na platovém ohodnocení horníků. Po r. 1948 byl zaveden tzv. „motivační systém“, který měl podnítit horníky k většímu pracovnímu nasazení a sliboval např. zkrácení služby na vojně, umožnění nadále provozovat

zemědělskou činnost nebo možnost získání nového bytu. Lepší finanční situace hornických rodin ve druhé polovině 20. století měla za následek mj. také to, že ženy nemusely chodit do práce, často si muži ani nepřáli, aby žena měla zaměstnání. Na rozdíl od počátku století, kdy se ženy staraly o chod domácnosti, výchovu dětí a zároveň vypomáhaly s vyděláváním peněz, zejména pracemi na polích, sběrem drobného uhlí na haldách nebo jako pradelny.

Den pro horníka začínal obvykle velmi brzy (záleželo však na druhu šichty), ke snídani se nejčastěji vařila obilná káva, ke které se jedl suchý chléb nebo houska občas namazané sádlem. Na šichtu se nosila káva (buď černá, nebo s trochou mléka) a chleba se sádlem. Oběd se skládal z polévky a dalšího jídla většinou z brambor nebo jídel z mouky. Brambory se jedly s mlékem nebo „na loupáčku“. Často byla podávána omáčka (např. rajská, koprová, cibulová, okurková, houbová) a svátečně byl oběd doplněn kouskem masa. K večeři se dojídaly zbytky od oběda, muž mohl pojist kousek salámu, který zapil pivem.

Horníci měli obvykle své oblíbené hospody, které se nezřídka nacházely v blízkosti šachet, tudíž mohli po práci jít rovnou do ní a poté až domů. Zde mezi drobné koníčky patřilo hraní karet, kuželky nebo čtení tisku. Dělnické hospody však také tvořily prostor pro komunikaci, shromažďování a setkávání, vzájemné

sdílení, spolkovou a politickou činnost. Stinnou stránkou bylo množství zkonsumovaného alkoholu a s ním spojené násilné řešení konfliktních situací.

Volné dny patřily velkému úklidu, praní prádla, koupeli, čištění oděvů či spravování obuvi a pochůzkám po nákupech. Večery pak lidé trávili v hostincích či jiných místech zábavy (divadla, později také biografy). V neděli horníci navštěvovali bohoslužby, trávili čas v rodinném kruhu při svátečním obědu, odpočívali na zahradách, chodili na odpolední procházky nebo podnikali výlety do blízkého okolí. Hornické rodiny se vyznačovaly pospolitostí a ve volných chvílích se hojně scházely a trávily čas spolu. Vedle tradičních dělnických hospod byly oblíbené také příměstské hostince, kde se pořádaly koncerty nebo taneční zábavy s živou hudbou (např. restaurace Eldorado v Michálkovicích, restaurace Mexiko v Muglinově, Jarkova výletní restaurace pod Hulváckým kopcem v Nové Vsi aj.). V zimních měsících se hojně navštěvovali hornické bály, na kterých hrály hornické kapely.

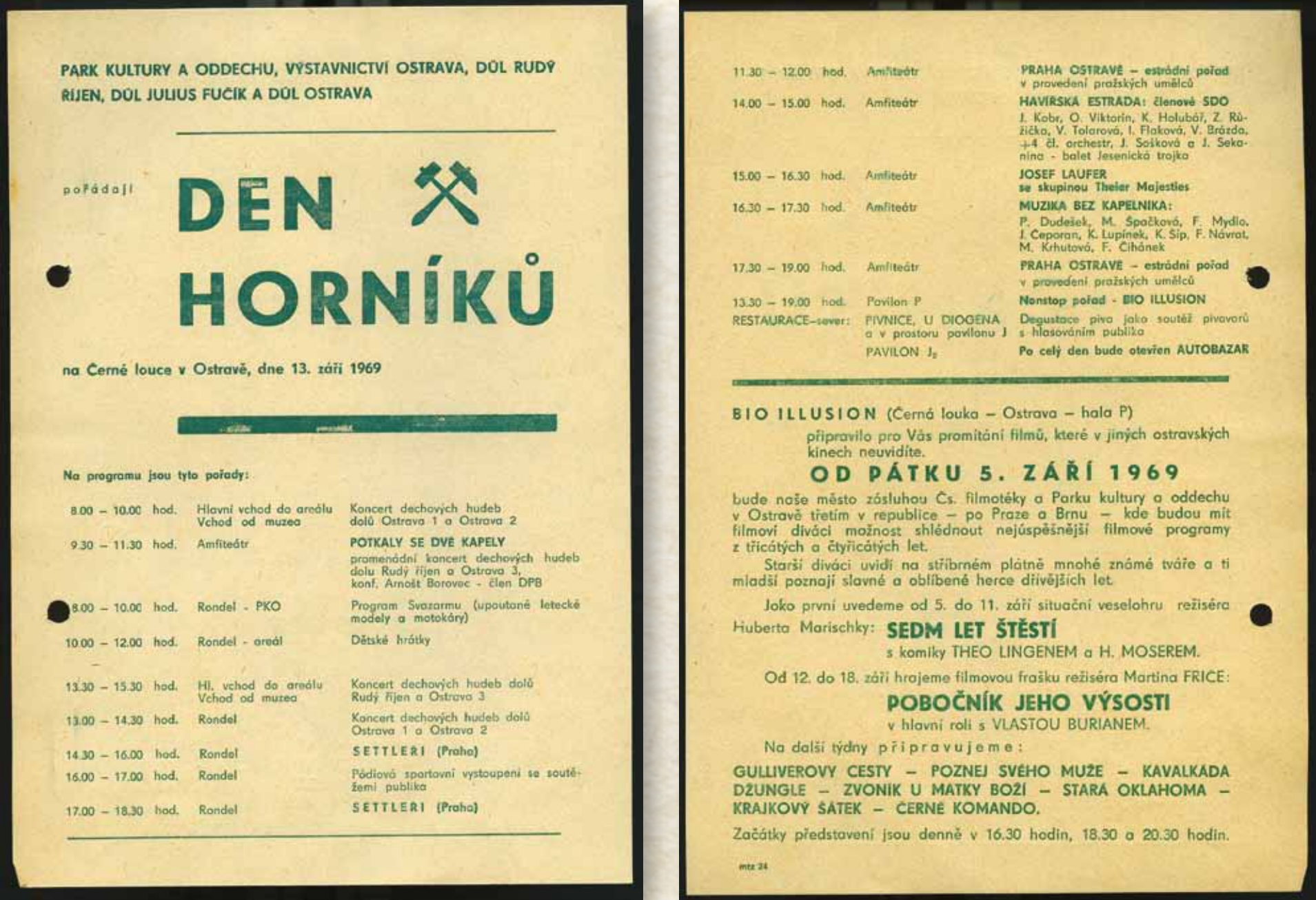
Kalendářní rok členila také rodinná výročí a slavnosti (jako křtiny, svatba, pohřeb), které byly prosté a zbavené přílišné obřadnosti, dále pak církevní svátky, památné dny a hornické slavnosti (na sv. Barboru, sv. Prokopa, později pak Den horníků).

Hornicko-čtenářský spolek „Salm“ byl založen v r. 1871 v Polské Ostravě pod vedením Karla Jaromíra Bukovanského. Dalšími, kteří ovlivnili činnost spolku, byli ředitel salmovských dolů Antonín Mládek, Jan Poppe, Alois Vychodil a učitel František Nechanický. Kromě sociální a lidovýchovné činnosti se jeho členové zaměřovali na hraní ochotnického divadla, pořádání tanečních zábav, výletů, jubilejních večírků nebo dobročinných sbírek. Po jeho vzoru byly zakládány další čtenářské besedy na Ostravsku.

V sousedství hornické a koksárské kolonie dolu František (po r. 1953 Důl Vítězný únor) se nacházela řada hospod a hostinců, kde bývalo vždy živo a nejvíce o výplatách. Již od 70. let 19. století k nim patřil i nedaleký hostinec Leopolda Königsteina č. p. 38 na tehdejší ulici Výravové (dnes ulice Na Náhonu) v Přívoze. K hostincům byl přistaven obchod smíšeným zbožím a přes zákaz a porušování živnostenského řádu zde docházelo k nalévání a pití lihovin a piva.

Den horníků byl poprvé slaven 9. září 1949. V tento den plný atrakcí, bohatého kulturního programu a koncertů se lidé bavili na náměstích a parcích. U příležitosti celostátních oslav se v obchodech objevovalo málokyd dostupné zboží (např. mandarinky, banány, látky, elektronika, ledničky). Byly předávány pracovní vyznamenání a peněžité odměny, oceňovali se zasloužilí pracovníci a uctívali oběti hornických nehěstění.

Kulturní dům Maxima Gorkého, restaurace a Agitační středisko při hornické kolonii Dolu Alexander v Nové osadě v Kuncičkách v r. 1979. Byly to prostory, kde se pořádaly společenské a politické akce. Pripomínaly významná politická výročí tehdejší doby, například Velká říjnová socialistická revoluce, Vítězný únor, Mezinárodní den žen, 9. květen.

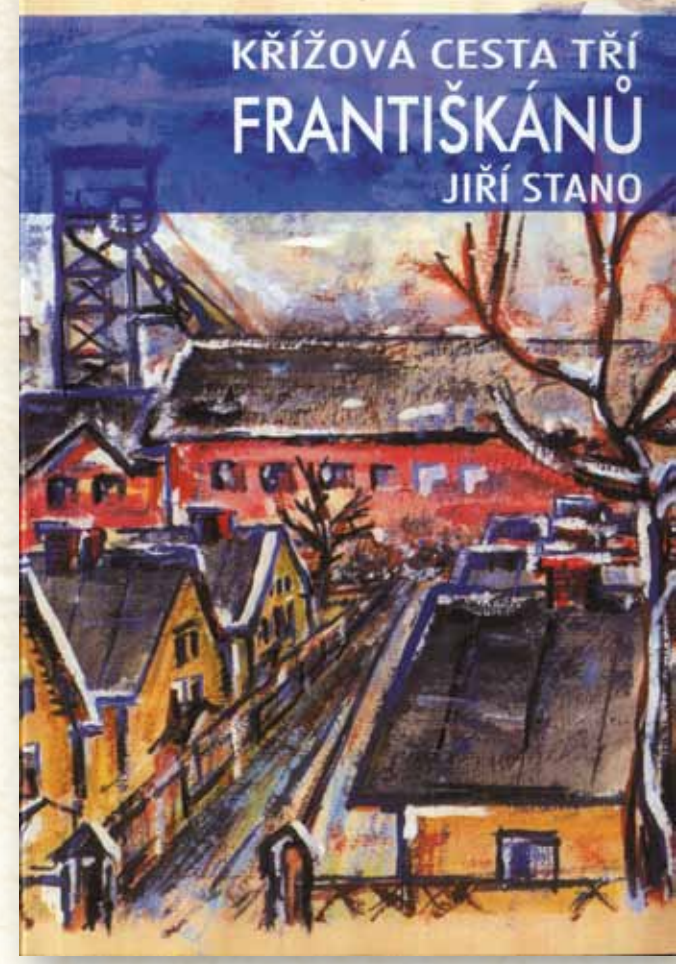

Kino Horník v Kuncičkách začalo s promítáním pro veřejnost 10. listopadu 1934 a bylo jedním ze 17 kin, které promítaly v Ostravě před r. 1989. Hráló třikrát denně pro děti a dospělé. Hojně navštěvované kino se nacházelo na ulici Holkovéva v blízkosti dolu Alexander.

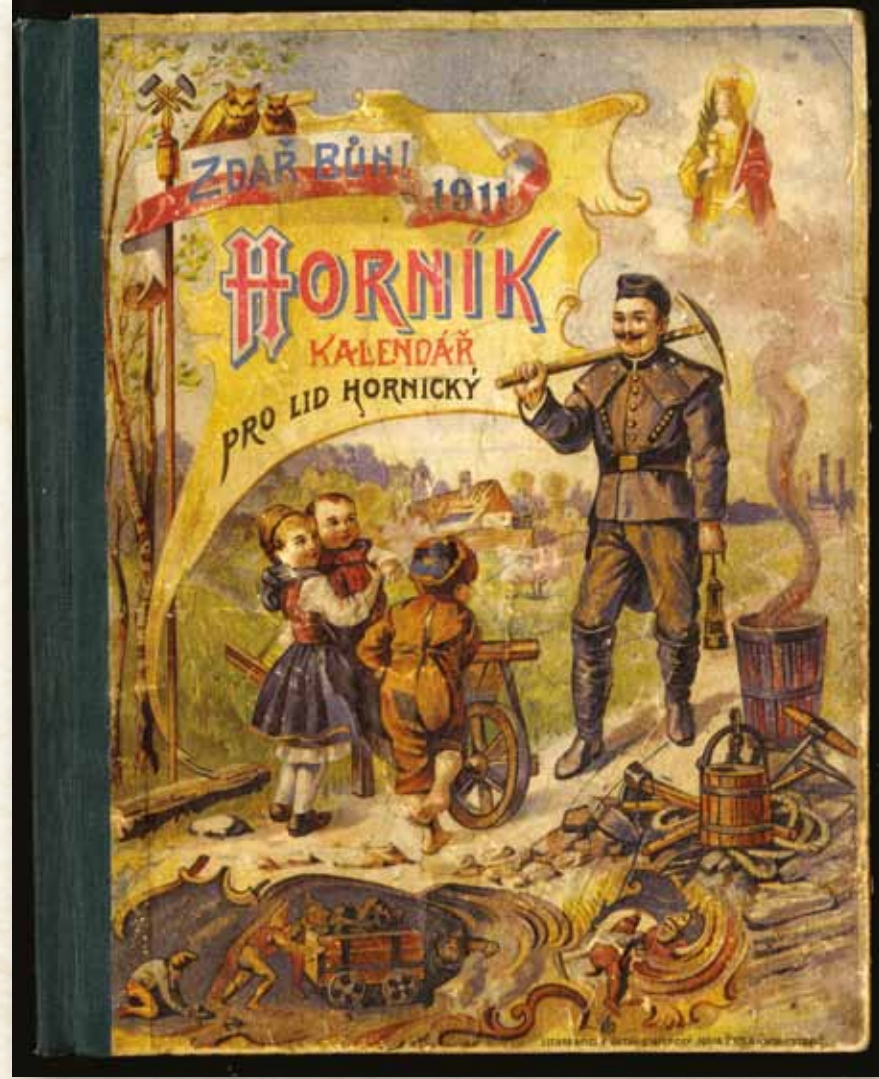
Titulní list prvního čísla měsíčníku Havířská neděle z 1. prosince 1937. Tento tisk vycházel i pod názvy Ostravská neděle a Rodná země sloven i obrazem do r. 1941. Na svých stránkách přinášel reportáže, povídky, fejetony, ale i verše. Vydavatelem a současně autorem většiny příspěvků byl budoucí slavný ostravský spisovatel a znalec všedního života Josef Filgas.

Obyvatelé hornických kolonií hospodařili na malém kousku pronajaté půdy, kde si mohli pěstovat plodiny jako např. zelí, salát, kapustu, fazole, mrkev, petržel, cibuli, brambory, a kde mohli chovat drobné zvířectvo. Ještě ve 30. letech minulého století si rodiny šalamounských horníků zadělávaly chléb z vlastní nebo kupované mouky a nechávaly jej péct v závodních pekárnách nacházejících se v koloniích. Součástí pekáren byly také udmry, v nichž si mohli horníci nechat vyudit maso.

Román Křížová cesta tří Františkánů, odehrávající se ve Františkově kolonii v Ostravě-Přívoze a jejím okolí v období před a po 2. světové válce. Místní rodák Jiří Stano popisuje každodenní život v kolonii a osudy generací ostravských havířských rodin, přičemž zdrazňuje lidskou solidaritu a originalitu jednotlivých postav.

Na stránkách hornických kalendářů mohli čtenáři najít například praktické rady pro úřední jednání, připravované legislativní změny a pracovní postupy v hornictví, přehledy o množství těžby uhlí. Zábavnou část zastupovaly drobné povídky, básně, vtipy, užitečné rady pro chod domácnosti.

Týdeník Ostravsko-karvinský horník na svých stránkách přinášel články nejen o pracovních výsledcích horníků, ale i kulturní a sportovní novinky, zábavné kvízy, fejetony, vtipy či krátké pohledy do každodennosti horníků v minulosti, například jídelníčku jejich dědů.

OSTRAVA!!!

Ostravské hornictví a životní prostředí

Hornická činnost ovlivňovala přírodní prostředí od svého počátku, avšak s intenzivním rozvojem průmyslu od první třetiny 19. století nabyly tyto vlivy nové kvalitativní i kvantitativní úrovně. V Moravské Ostravě a přilehlých obcích byly již kolem r. 1850 důsledky důlní činnosti neopominutelné. V počátečních fázích industrializace, kdy dolování probíhalo nedostatečně rozvinutou technikou v menších hloubkách pod povrchem, se báňská činnost projevovala propadáním starých důlních děl a poklesy terénu. Propady půdy vznikaly tzv. muldy, které se zaplňovaly dešťovkou nebo průsaky z okolních řechišť a měnily se v bažinaté močály s přemnoženým obtížným hmyzem a zapáchající stojatou vodou. V důsledku intenzivní těžby ve větších hloubkách se později vytvořily velké umělé vodní nádrže u hald v Heřmanicích nebo u dolu Vítězný únor (později Odra) v Přívoze. Kromě důlní, většinou silně salinizované vody, byly jejich součástí také kaly.

Vršením nepoužitelného vytěženého materiálu z dolů, tzv. hlušiny, vznikaly umělé terénní útvary – haldy. Také ony

zhoršovaly ekologickou zátěž, a to odhoříváním zbytků uhlí a zvýšenou prašností. Po 2. světové válce rostl jejich objem čtyřikrát rychleji, než bylo plánováno. Mezi největší patří Ema ve Slezské Ostravě. V 60. letech 20. století se vznítila a teplota v jejím jádru dosahuje až 1500°C. Další z nich byl rovněž horčící odval v Heřmanicích. Rekultivace zalesňovaním v 70. a 80. letech 20. století se příliš nezdařila a část dřevin následně vzplanula. Jednalo se o nejrozsáhlejší komplex haldoviny (21 000 000 m³) v celém ostravsko-karvinském revíru, který se postupně likviduje. Třetí největší odval se nachází v Přívoze a patřil k bývalému dolu Odra. Dále to byly např. haldy dolů Jan Šverma v Mariánských Horách, Generál Jeremenko ve Vítkovicích a Stachanov v Hrušově. Jednu z hald na Černé louce dokonce kdysi obyvatelé přejmenovali na „ostravské Karpaty“. Ve 30. letech 20. století zde byla po vzoru slavných evropských zábavních podniků vybudována horská dráha pojmenována světácky Tivoli, která se stala oblíbenou atrakcí. Po několika letech byl odval rozebrán a haldovina se použila na přestavbu trati Hranice na Moravě – Horní Lideč. V r. 1985

zahájil činnost československo-maďarský podnik Haldex, umístěný v areálu dolu Zárubek ve Slezské Ostravě, jenž se zabýval získáváním zbytkového uhlí z důlních hlušín. Problémy působily již zmíněné poklesy poddolované půdy. Ty byly sice v Ostravě oproti karvinské části revíru nižší (dosahovaly v průměru 6 m, důvodem byla nižší mocnost zdejších uhlelných slojí), ovšem i tak značně poškozovaly domovní fond, inženýrské sítě a komunikace. Škody byly patrné v Moravské Ostravě na nejstarší městské památce – kostele sv. Václava –, budově staré radnice na dnešním Masarykově náměstí, na Slezskoostravském hradě a dalších objektech.

Jisté riziko, především v počátcích dolování, pocházelo z několika míst, z nichž spontánně vyvěraly důlní plyny hrozící explozemi. Situace se na povrchu v tomto směru zhoršila paradoxně po ukončení těžby v Ostravě v r. 1994, neboť se značně omezilo větrání uzavřených dolů, čímž se zvýšilo nebezpečí nekontrolovaných úniků metanu. V současnosti je toto nebezpečí minimální.

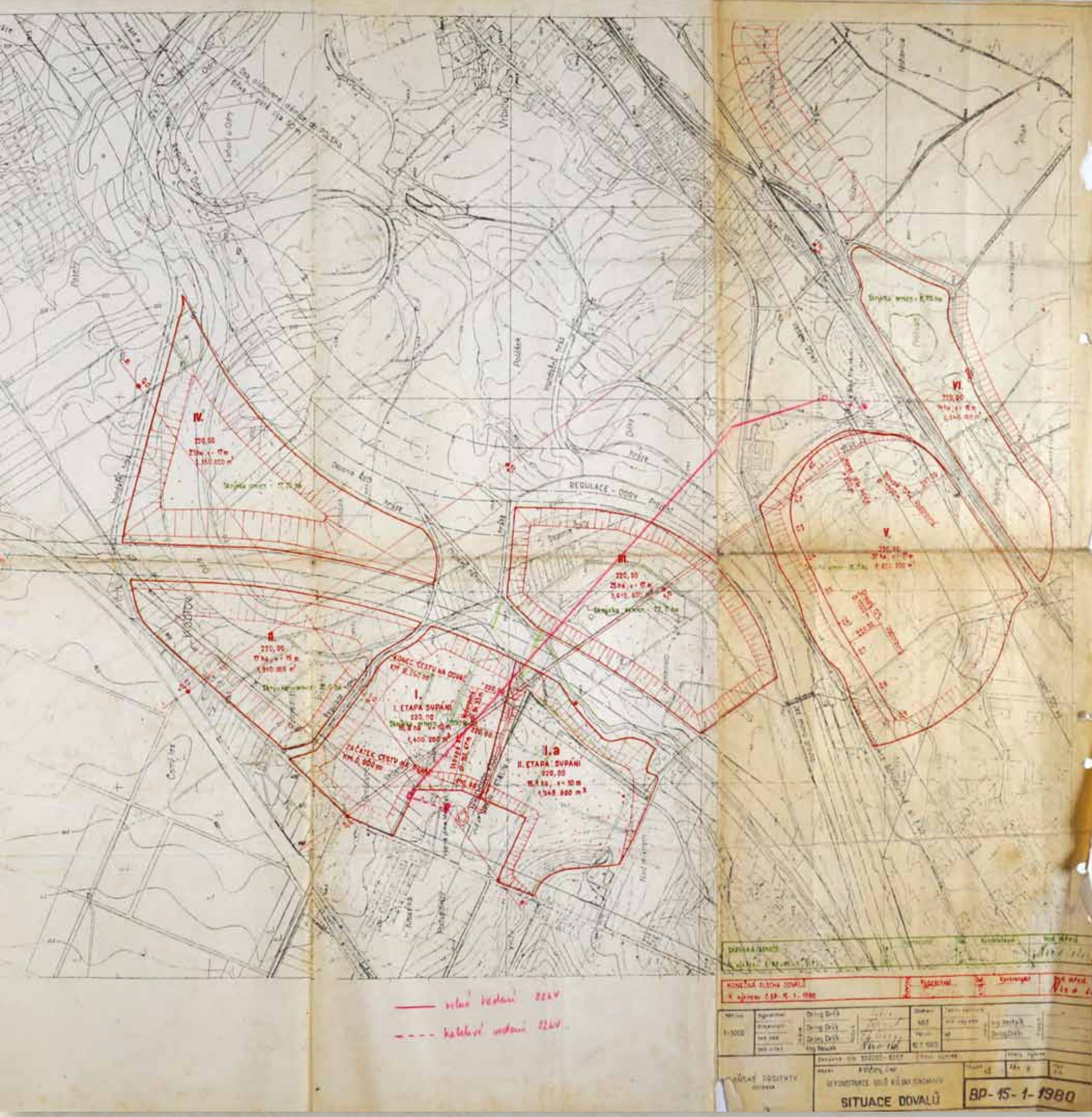
Halda a kalová nádrž u dolu Jan Šverma v Mariánských Horách v 70. letech 20. století.

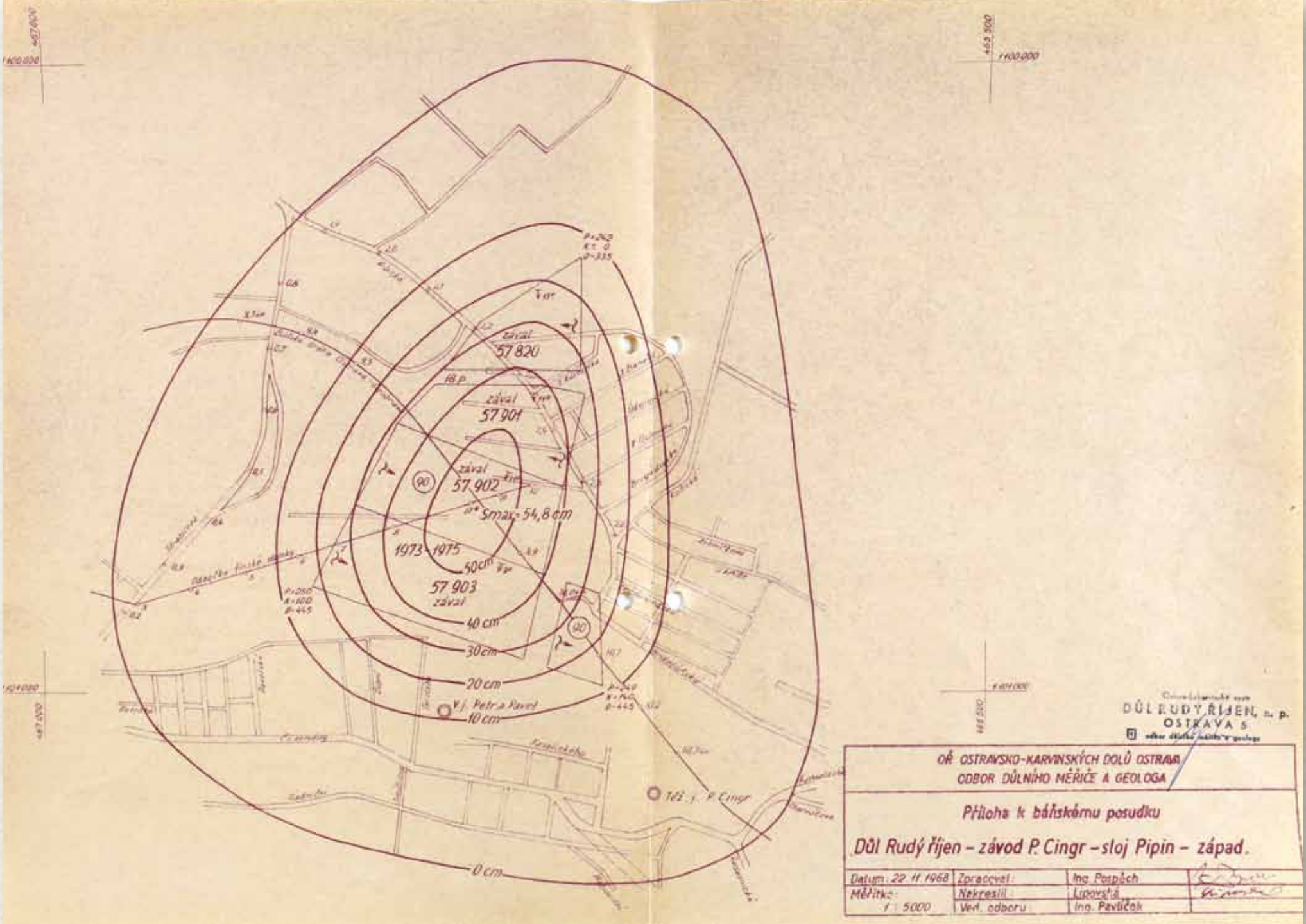
Halda bývalého dolu Heřmanice na katastru Hrušova na počátku 70. let 20. století. V popředí nákladní lanovka, jeden ze symbolů Ostravska.

Tabule s údaji o jedné z výdušných jam bývalého Dolu Hubert (později Stachanov) v Hrušově, připevněna na komínku sloužícím k odvětrávání důlních plynů.

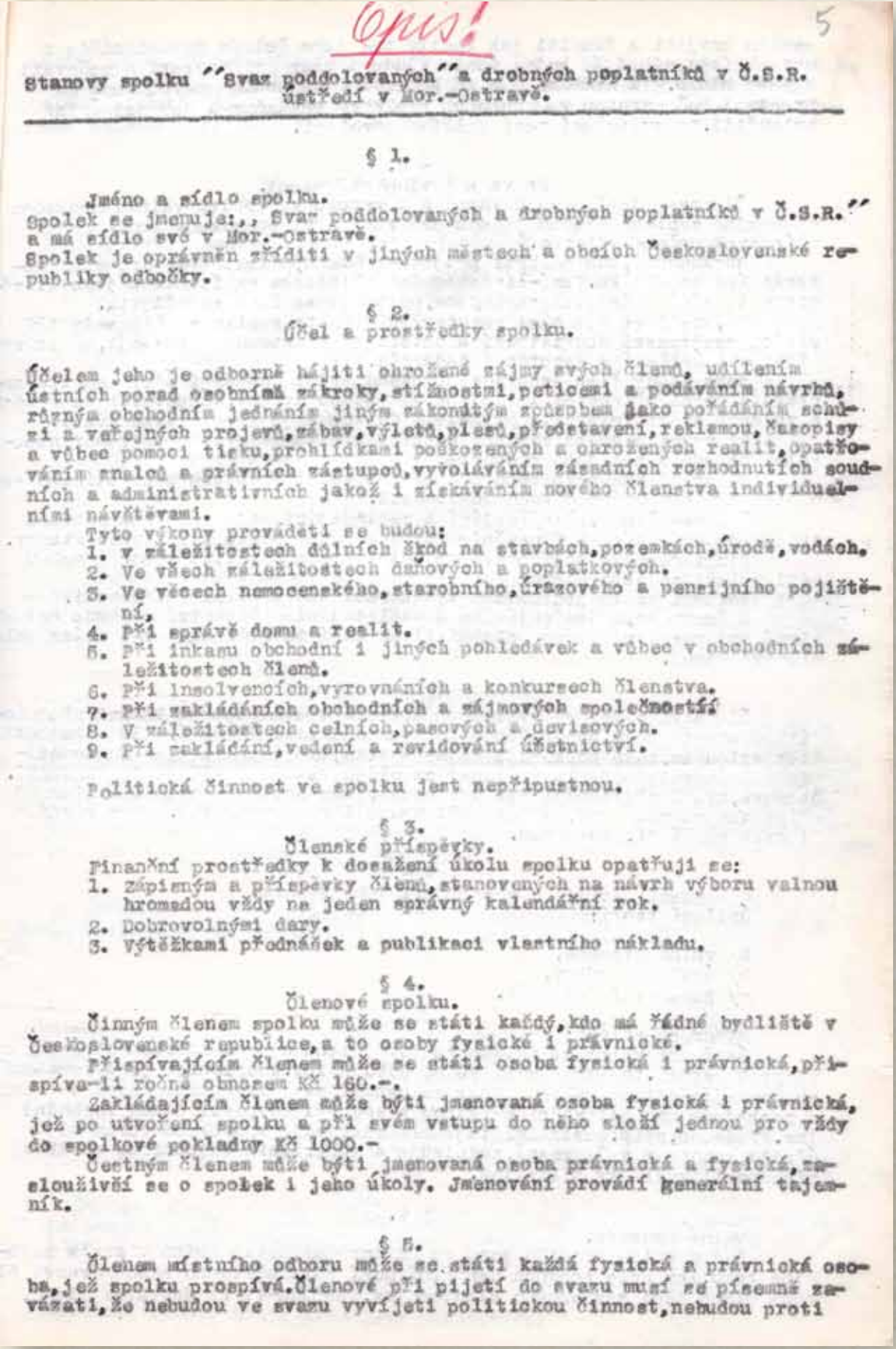
Plán k rozšíření důlních odvalů na katastru Kloblova z roku 1960.

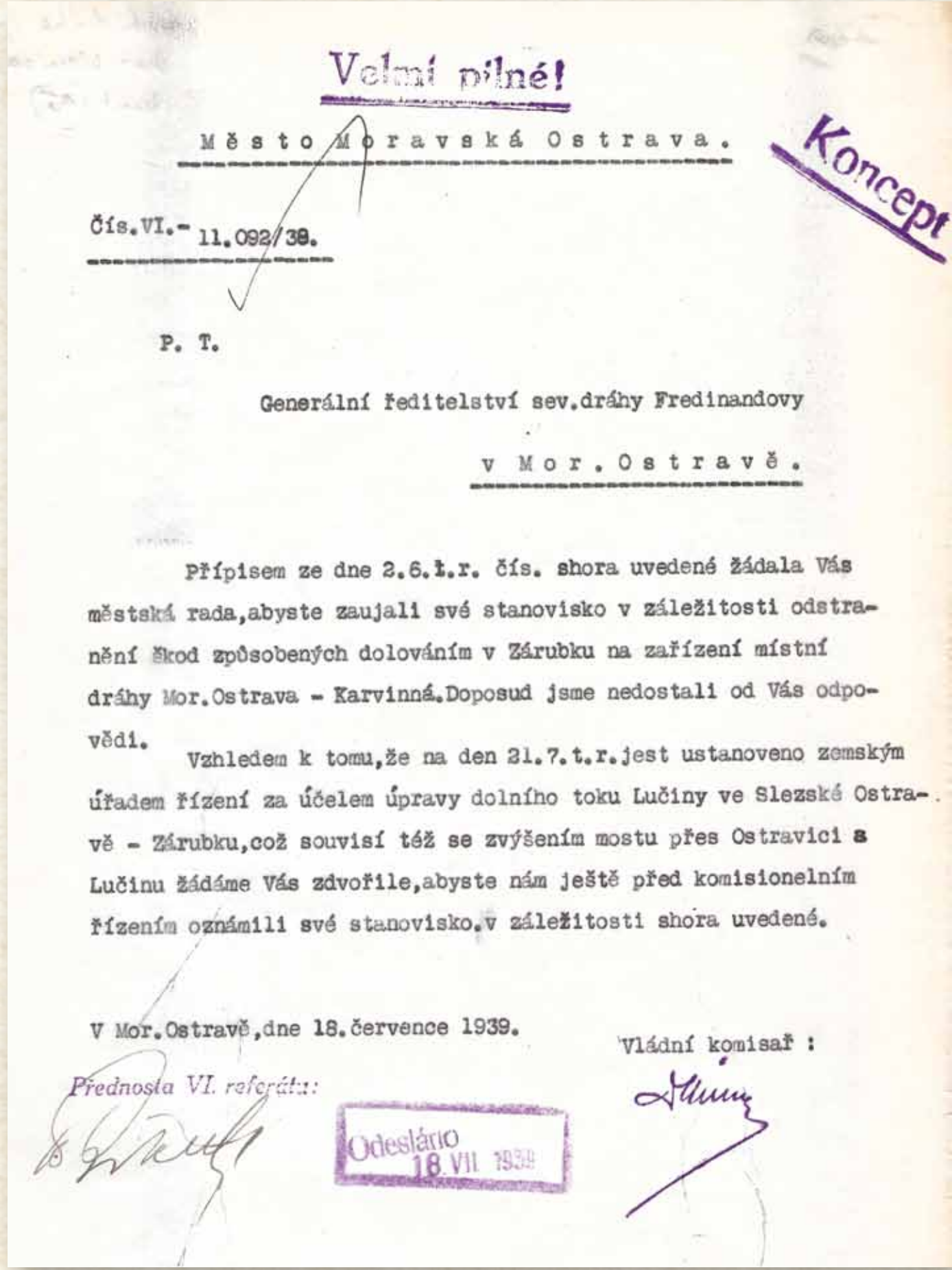
Mapka s izoliniemi poklesů způsobených důlní činností na katastru Michálkovic z r. 1968.

Interiér obytného domu ve Slezské Ostravě poškozeného důlními vlivy.

Výňatek ze stanov Svazu poddolovaných a drobných poplatníků v Československu se sídlem v Moravské Ostravě z r. 1938. Svaz však nevynívil prakticky žádnou aktivitu, nesplnil státem požadované formální náležitosti a v r. 1939 zanikl.

Výzva z r. 1939 společnosti Severní dráha Ferdinandova, vlastníci důl Zárubek ve Slezské Ostravě, k opravení poškozeného zařízení na dráze Ostrava – Karviná.

V popředí jedna z kalových jámek dolu Zárubek a pohled na Slezskoostravský hrad, který vlivem poddolování klesl až o 11 m (60. léta 20. století). Foto: František Král.

OSTRAVA!!!